

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3375/2018. (XII. 5.) AB határozat	a Kúria Pfv.II.22.216/2017/13. sorszámú végzése, a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.636.303/2017/4. számú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.500.172/2017/11. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről.....	2142
3376/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2163
3377/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2167
3378/2018. (XII. 5.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2170
3379/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2175
3380/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2178
3381/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2182
3382/2018. (XII. 5.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2184

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3375/2018. (XII. 5.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pfv.II.22.216/2017/13. sorszámú végzése, a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.636.303/2017/4. számú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.500.172/2017/11. számú végzése alaptörvényellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Schanda Balázs* és *dr. Szabó Marcel* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes*, *dr. Dienes-Oehm Egon*, *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó*, *dr. Juhász Imre*, *dr. Pokol Béla* és *dr. Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.22.216/2017/13. sorszámú végzése, a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.636.303/2017/4. számú másodfokú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.500.172/2017/11. számú elsőfokú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó a Kúria Pfv.II.22.216/2017/13. sorszámú végzésével szemben az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő és kérte a határozat megsemmisítését. Emellett az indítványozó a kúriai végzés előzményeül szolgáló Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.500.172/2017/11. számú elsőfokú, valamint a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.636.303/2017/4. számú másodfokú végzésének a megsemmisítését is kérte. Alkotmányjogi panaszában indítványozta azt is, hogy az Alkotmánybíróság valamennyi, jelen ügyben született végzés végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel az elsőfokú bíróságot.
- [2] Indokolásában előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági végzések sértik az Alaptörvény tisztességes eljárás-hoz való jogot garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdését, azért alaptörvény-ellenesek. Indítványában utalt arra, hogy a bíróságok a végzéseik meghozatala során egyfelől eljárásjogi hibákat vétettek, (nem szabályszerű idézés a kérelmezett részére, a kérelmező határidőn túl benyújtott bizonyítékainak elfogadása), másfelől a bíróságok a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogot sértő módon utasították el az indítványozó bizonyítási indítványait, olyan kirívóan rövid határidőt szabtak a bizonyítékok előterjesztésére, melyek teljesítése objektíve nem lehetséges, továbbá egyoldalúan értékelték a rendelkezésre álló bizonyítékokat. Mindezek egyenként is, de különösen a maguk összességében olyan alapjogsérelemnek minősülnek az indítványozó szerint, mely megfelelő alapot ad a végzések alaptörvény-ellenességének megállapításához és azok megsemmisítéséhez.
- [3] Az alkotmánybírósági ügy előzménye az volt, hogy egy magyar anyával szemben egy olasz apa gyermek jogellenes visszatartása miatt bírósági eljárást indított, azért mert az egyébként részben Spanyolországban részben pedig Magyarországon élő szülők és házastársak közül az anya akként döntött, hogy a négyéves fiú, illetve a kétéves leánygyermekével – a szülők házasságának megromlása miatt – a továbbiakban nem külföldön, hanem Magyarországon kíván élni. A bíróságok a bizonyítékokat akként értékelték, hogy a gyermekek szokásos

tartózkodási helye Spanyolországban volt, az apa és az anya együttesen gyakorolták a szülői felügyeleti jogokat, az anya pedig a gyermekeket jogellenesen vitte el Spanyolországból (jelen esetben nem engedte vissza Ibizára).

- [4] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban látta, hogy a bíróságok eljárásjogi hibát vétettek azzal, hogy a keresetlevelet nem kézbesítették a kérelmezettnek és a jogi képviselőjének, valamint a kérelmezettnek (jelen ügy indítványozójának) az idézést e-mail útján küldték meg, azaz nem szabályszerűen kézbesítették. Az első fokon eljáró bíróság emellett a kérelmező tanúbizonyítási indítványát határidőn túl is befogadta. A kérelmező csak hivatkozott arra, hogy az indítványozónak és a gyermekeknek tartózkodási engedélyük van Spanyolországban, de azt semmilyen módon nem igazolta, a bíróság azonban azt mégis valóban fogadta el és érvelésében felhasználta. Végül eljárásjogi hibaként értékelte az indítványozó azt is, hogy a bíróság – fennálló törvényi kötelezettsége ellenére – az indokolásában nem utalt azokra az okokra, melyek miatt valamely tény nem talált bizonyítottnak, vagy a felajánlott bizonyítást mellőzte.
- [5] A tisztességes eljáráshoz való jogot a bírósági ítéletek azonban az indítványozó szerint nemcsak eljárásjogi szempontból, hanem tartalmilag, érdemben is sértik. 1) Az első fokú bíróság a pénteken 16 órakor befejezett tárgyaláson következő hétfő 12 óráig biztosított lehetőséget az indítványozónak a bizonyítékai előterjesztésére. 2) A bíróság a fenti rövid idő alatt előterjesztett magánszakértői véleményt nem vette figyelembe. 3) Az elsőfokú bíróság nem adott helyt az igazságügyi pszichológus szakértő kirendelése tárgyában előterjesztett bizonyítási indítványnak. 4) a bíróságok nem adtak helyt az idősebb gyermek meghallgatására irányuló indítványozói kérelemnek sem, noha azt a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: New York-i Egyezmény) kifejezetten tartalmazza. 5) A bíróság nem vizsgálta és nem is indokolta meg, hogy miért fogadta el a spanyol bölcsőde által adott hónapra kiállított igazolást azzal szemben, hogy az indítványozó repülőjegyekkel és napra pontosan kiállított magyar bölcsődei igazolásokkal bizonyította a gyermekek magyarországi tartózkodását. 6) A bíróság nem vette figyelembe azt sem, hogy a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában 1980. évi október 25. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1986. évi 14. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Hágai Szerződés) értelmében az igazságügyi hatóságok kötelesek figyelembe venni a szokásos tartózkodási hely szerinti ország központi hatósága által szolgáltatott információt. 7) Tévesen állapította meg az idősebb gyermek vonatkozásában a bíróság a szokásos tartózkodási helyet is, ugyanis a gyermek 2016. évben Magyarországon járt óvodába, amelyhez korábban a kérelmezett is hozzájárult. 8) A bíróság a szokásos tartózkodási hely meghatározásánál azt sem vette figyelembe, hogy az igazolások alapján az idősebb gyermek mintegy 2000 napot töltött Magyarországon, míg Spanyolországban csak 500-at. 9) A bíróság nem vizsgálta azt sem, hogy a kérelmezett Spanyolországban indított-e szabadságvesztés büntetéssel is fenyegetett büntetőeljárást az indítványozóval szemben, mely nemhogy a 2, illetve 4 éves gyermekeivel való kapcsolattartást lehetetlenítené el, hanem Spanyolországba utazása esetén személyi szabadságát is közvetlenül fenyegetné. 10) A bíróság azt sem vizsgálta, hogy a gyermekek Spanyolországba vitelük esetén megfelelő környezetbe kerülnének-e, noha hiteles tanúvallomások álltak rendelkezésre az apa kábítószer-fogyasztásáról, valamint alkoholizáló, kicsapongó életmódjáról. 11) Arra sem voltak figyelemmel a bíróságok, hogy a kérelmezett – bizonyítottan hosszú ideig tartó tengeri utazásai során – képes-e gondoskodni kiskorú gyermekeiről. 12) Azt sem tekintették a bíróságok vizsgálandó körülménynek, hogy a fent kifejtett összes körülmény nem veszélyezteti-e a gyermekek testi, szellemi, erkölcsi fejlődését és nem jelent-e a gyermekek számára elviselhetetlen helyzetet. 13) Végezetül azt sem vizsgálta meg egyik bíróság sem, hogy a magyar anyanyelvű gyermekek képesek-e egyáltalán a kérelmezővel, azaz az édesapjukkal spanyolul megfelelően kommunikálni.
- [6] Mindezen körülmények miatt az indítványozó szerint a bírósági végzések sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot ezért alaptörvény-ellenesek.
- [7] Az indítványozó állításaira az alapeljárásban ellenérdekelt fél észrevételeket tett, az abban foglaltakat tételesen cáfolta. Előadta, hogy mindkét gyermekével kifejezetten jó apa-gyermek viszonyt tart fenn, és visszautasította az indítványozó „visszataszító vádaskodásait”. Utalt arra, hogy Spanyolországban a lakhatási feltételek adottak, megfelelő jövedelemmel rendelkezik, mely a gyermekek ellátását biztosítja. Külföldi utazásokon ritkán vesz részt, de a gyermekek elhelyezése ezekben az esetekben is megoldott. Utalt arra is, hogy a nagyobbik gyermekkel folyékonyan tud spanyol nyelven kommunikálni, a kisebb gyermek pedig mindent megért spanyolul. Előadta, hogy az indítványozó és a gyermekek is rendelkeztek spanyol tartózkodási engedéllyel. Kijelentette, hogy nem indított az anyával szemben Spanyolországban a gyermek jogellenes elvitele miatt semmilyen eljárást. Beadványában azt állította, hogy álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nem állapítható meg a bírósági eljárásokkal kapcsolatban. Véleménye szerint a pszichológiai szakvélemény beszerzése

az eljárás elhúzódását eredményezte volna. Emellett az ellenérdekű fél vitatta az indítványozónak a bírósági eljárás során kifejtett indokait is, megerősítve azt, hogy a gyermekek szokásos tartózkodási helye Spanyolországban volt.

II.

[8] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[9] 2. A Hágai Szerződés érintett rendelkezései:

„1. Cikk

Az Egyezmény célja

a) biztosítani a bármelyik Szerződő Államba jogellenesen elvitt vagy ott elrejtett gyermekek azonnali visszajuttatását.”

„3. Cikk

A gyermek elvitele vagy elrejtése jogellenes, ha az

a) sérti az azon Szerződő Állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek - akár együttesen, akár külön-külön - juttatott felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt; és

b) ezeket a jogokat az elvitel vagy elrejtés időpontjában – együttesen vagy külön-külön – gyakorolták vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy elrejtés akadályozta meg az arra jogosultakat.

Az a) pontban említett felügyeleti jogosultság keletkezhet különösen jogszabály, bírói vagy államigazgatási határozat, vagy az azon Állam joga szerint joghatással bíró egyezség alapján.”

„7. Cikk

A gyermekek azonnali visszavitelének és az Egyezmény más céljai elérésének biztosítása végett a Központi Hatóságok együttműködnek egymással és támogatják az Államuk hatáskörrel bíró szervei közti együttműködést.

Így különösen – akár közvetlenül, akár bármiféle közvetítőn keresztül – minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy

a) kiderítsék a jogellenesen elvitt vagy elrejtett gyermek tartózkodási helyét;

b) ideiglenes intézkedésekkel vagy azok kezdeményezésével megakadályozzák, hogy a gyermeket további ártalom vagy az érdekelt feleket további sérelem érje;

c) biztosítsák a gyermek önkéntes visszavitelét vagy az ügy békés elintézését;

d) szükség esetén információt cseréljenek a gyermek szociális háttéréről;

e) általános jellegű tájékoztatást nyújtsanak az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatban saját Államuk jogáról;

f) a gyermek visszavitele érdekében bírói vagy államigazgatási eljárásokat kezdeményezzenek, vagy azokat megkönnyítsék, és – adott esetben – lépéseket tegyenek a láthatási jog tényleges gyakorlásának megszervezésére vagy biztosítására;

g) ha a körülmények úgy kívánják, jogi segítséget és tanácsot nyújtsanak, vagy az azzal való ellátást megkönnyítsék, beleértve jogi tanácsadó részvételét is;

h) megtegyék a gyermek biztonságos visszaviteléhez szükséges államigazgatási előkészületeket;

i) az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatban folyamatosan tájékoztassák egymást, és – amennyire lehetséges – az Egyezmény alkalmazásának valamennyi akadályát megszüntessék.”

„13. Cikk

Az előző cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy

a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy elrejtés időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy elrejtéshez;

b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.”

III.

- [10] 1. Az indítvány határozott kérelmet tartalmaz. Az indítvány megjelöli az Abtv. 27. §-át, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [11] Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege a konkrét ügyben az volt, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapjogot sérti az, ha a bizonyítási eljárás során a bíróság a bizonyítást az egyik fél számára objektíve el lehetetlenítette azzal, hogy sem kérelemre, sem hivatalból igazságügyi szakértőt a szakkérdés (a visszavitelnek a gyermek testi, lelki fejlődésére gyakorolt hatása) elbírálására nem rendelt ki, a magán-szakvélemény előterjesztésére pedig kirívóan rövid határidőt biztosított. Az Alkotmánybíróságnak azt is meg kellett vizsgálnia, hogy sérti-e a tisztességes eljáráshoz való jogot az a körülmény, hogy a bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat egyoldalúan, kizárólag az egyik fél javára értékelte akképp, hogy a kiskorú gyermekek érdekei a határozat meghozatala során teljességgel figyelmen kívül maradtak [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].
- [12] Az indítvány szerint az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntés: a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.22.216/2017/13. sorszámú végzése, a Fővárosi Törvényszék 50. Pkf.636.303/2017/4. számú másodfokú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.500.172/2017/11. számú elsőfokú végzése [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont].
- [13] Az indítvány szerint az Alaptörvény megsértett rendelkezése: XXVIII. cikk (1) bekezdés [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [14] Az indítvány indokolása arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével: az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete sérti az indítványozóknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot, mivel az eljárásban a bizonyítás eleve objektíve lehetetlen volt, illetve jelentősen elnehezült [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [15] Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz a Kúria döntésének – a közigazgatási bíróság ítéletére is kiterjedő – megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] Az indítvány megjelöli az indítványozó nevét és lakóhelyét; az indítványozó továbbá nyilatkozik arról, hogy az indítvány közzétételéhez hozzájárul [Abtv. 52. § (5) bekezdés].
- [17] Az indítvány mellékletként megküldte az indítványozó az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják [Abtv. 52. § (6) bekezdés].
- [18] 2. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a teljes ülés elé. Ebben az esetben a teljes ülés mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [19] A bírói döntés alaptörvény-ellenességét az indítványozó amiatt állítja, mert álláspontja szerint a bíróság az egyébként Alaptörvénnyel összhangban értelmezhető jogszabályi rendelkezéseket nem megfelelően, hanem alaptörvény-ellenesen értelmezte, és alkalmazta, megnehezítve ezzel a bizonyítást. Az indítványozó az egyedi ügyben érintettnek minősül, mivel ő volt a kérelmezett abban az eljárásban, amelyben a Kúria a támadott ítéletet hozta (Abtv. 27. §).
- [20] A bírói döntés az indítványozó állítása szerint a tisztességes eljáráshoz való jogot sérti, tehát az Alaptörvény által biztosított alapjog vélt sérelme alapján az alkotmányjogi panasz befogadható [Abtv. 27. § a) pont].

- [21] A Kúria támadott ítélete ellen további felülvizsgálatnak helye nincs, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [22] Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés keletkezésétől (2018. január 9.) számított 34. napon, a törvényi határidőn belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés].
- [23] Az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség a testület szerint olyannak minősült, mely a bírói döntést érdemben befolyásolta, illetve befolyásolhatta (Abtv. 29. §), ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [24] Emellett az Alkotmánybíróság az indítványozó végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmének helyt adott azzal, hogy a végrehajtás felfüggesztésére hívta fel a bíróságot [3066/2018. (II. 20.) AB végzés], melynek a bíróság eleget is tett.

IV.

- [25] Az indítvány megalapozott.
- [26] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek, ezért azt befogadta.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján arról kellett döntenie, hogy megfelelnek-e az Alaptörvényből fakadó alkotmányossági követelményeknek azok a bírói határozatok, melyek olyan eljárásokon alapszanak, amelyek az indítványozó szerint a bizonyíték(ok) előterjesztésének lehetőségét nagymértékben indokolás nélkül, észszerűtlenül korlátozták, illetve az indítványozó szerint lényegében a bizonyítást eljárási hibák miatt ellehetetlenítették. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének vizsgálata a többi alapjoghoz képest ebben a tekintetben tehát részben speciális. Ahhoz ugyanis, hogy az Alkotmánybíróság meg tudja állapítani ennek az alapjognak az esetleges sérelmét, a bírósági eljárást érdemben kell, hogy megvizsgálja. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság jelen ügyben nem negyedfokú bírósággént járt el, és nem mérlegelte újra a bizonyítékokat (a bizonyítást), hanem azt vizsgálta meg, hogy az indítványozónak objektíve lehetősége volt-e a bizonyításra, illetve a bizonyítékok előterjesztésére. Ilyen érdemi alkotmányossági vizsgálat hiányában ugyanis az Alkotmánybíróság egyetlen esetben sem tudná megállapítani egy bírósági eljárás esetleges tisztességes eljáráshoz való jogot sértő voltát sem, az alkotmányossági vizsgálatnak ugyanis ebben az esetben formálisan hiányozna a tárgya. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [28] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról, vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön.
- [29] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] megerősített és továbbfejlesztett. Az Alaptörvény negyedik módosítása 2013. április 1. napjával megváltoztatta az Alaptörvény Záró és egyes rendelkezések 5. pontját, és ennek alapján az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítették. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az újabb ügyekben felhasználhatja az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott határozataiban szereplő érveket [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [33], 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]]. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [30] A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. A tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem

létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.].

- [31] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]].
- [32] Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán – többek között – a 22/2014. (VII. 15.) AB határozatában kifejtette: [a]z Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalmuk legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen [erre nézve lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [33] Az Alkotmánybíróság számos határozatában kimondta, hogy a testület az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]]. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [34] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: mint ahogyan jelen ügyben is, elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve [vö. 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [35] Az Alkotmánybíróságnak a fenti következetes gyakorlatot szem előtt tartva és azt követve jelen ügygel összefüggésben azt kellett megvizsgálnia, hogy a rendesbírósági eljárásban – az indítványozó által előadott érvek és indokok alapján – sérült-e az indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga. A tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti ugyanis olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától, vagy jogosultságától fosztja meg, olyan kérdések tekintetében, amelyek érdemben befolyásolják, elnehezítik vagy akár el is lehetetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét.
- [36] Az Alkotmánybíróságnak tehát a jelen ügyben – melynek tárgya kizárólag a kiskorú gyermek(ek) jogellenes visszatartása volt – azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy sérült-e a tisztességes eljáráshoz való alapjog akkor, amikor a bíróság a gyermekek érdekének érvényesülését nem tette lehetővé azáltal, hogy a bíróság ebbéli meggyőződésének megszilárdítása érdekében – ebben a speciális esetben – nem folytatta le a lehető legszélesebb körű bizonyítást, illetve a bizonyítékok előterjesztésének a lehetőségét az egyik fél számára megnehezítette, illetve objektíve lehetetlenné tette. Megvizsgálta az Alkotmánybíróság továbbá azt a kérdést is, hogy a bírósági eljárásokban történtek-e olyan eljárási jellegű szabálytalanságok, melyek együtthatása azt eredményezte, hogy az eljárás minősége vált tisztességtelenné. Ez ugyanis az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a bírói döntések alaptörvény-ellenességéhez vezethet. A tisztességes eljáráshoz való jognak ugyanis

olyan ügyekben, ahol a gyermekek érdekeinek a védelme különösen hangsúlyos, fokozottan kell, hogy érvényesüljön. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a bíróság a szakértő kirendelésére irányuló indítványt lényegében érdemi indokolás nélkül utasította el, ugyanakkor az egyéb bizonyítékok előterjesztésére rendkívül rövid, lényegében objektíve betarthatatlan határidőt adott.

- [37] Ennek megválaszolása előtt az Alkotmánybíróság áttekintette az ebben a tárgykörben irányadó, törvénnyel kihirdetett, hatályos nemzetközi szerződések főbb rendelkezéseit, valamint a hatályos uniós és magyar szabályozást is.
- [38] Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése szerint Magyarországnak a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítani kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A magyar jogi szabályozásnak és gyakorlatnak meg kell tehát felelnie mind a New York-i Egyezmény, mind pedig a Hágai Szerződés által felállított követelményeknek.
- [39] A Hágai Szerződés 1. cikkének a) pontja értelmében a szerződés célja biztosítani a bármelyik szerződő államba jogellenesen elvitt vagy ott elrejtett gyermekek azonnali visszajuttatását.
- [40] A Hágai Szerződés 3. cikke meghatározza azokat a bíróság által vizsgálandó szempontokat és körülményeket, melyek alapján eldönthető, hogy egy gyermek külföldre vitele vagy elrejtése jogellenesnek vagy jogszerűnek minősül-e (szülői felügyeleti jog sérelme, szülői felügyeleti jog gyakorlásának módja).
- [41] Ugyanakkor a Hágai Szerződés 7. cikke arról is rendelkezik, hogy az eljárás során a központi hatóságok együttműködnek egymással, és támogatják az államuk hatáskörrel bíró szervei közti együttműködést. Így különösen – akár közvetlenül, akár bármiféle közvetítőn keresztül – minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy szükség esetén többek között információt cseréljenek a gyermek szociális háttéréről.
- [42] Ezzel összhangban mondja ki a New York-i Egyezmény preambuluma, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 3. cikkének 1. pontja szerint a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenekfelett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.
- [43] Ehhez kapcsolódik a Hágai Szerződés 13. cikke, mely felsorolja azokat a kivételes körülményeket, melyek fennállása esetén a főszabály, vagyis a gyermek visszavitele nem alkalmazandó kötelezően, hanem a visszavitel megtagadható. Eszerint e rendelkezés szerint [13. cikk b) pont] a megkeresett állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtené számára.
- [44] A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti.
- [45] Az alapvető jogok biztosa az AJB-1299/2018. számú ügyben készült jelentésében úgy fogalmaz, hogy „[e] védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteleességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.”
- [46] A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. évi október 25. napján kelt, az 1986. évi 14. törvényerejű rendelettel kihirdetett szerződés végrehajtásáról szóló 7/1988. (VIII. 1.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 5. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a kérelemről népi ülnökök közreműködése nélkül, nemperes eljárásban, soron kívül határoz. Az R. 8. § (3) bekezdése szerint bizonyításnak csak az Egyezmény 12–15. cikkeiben meghatározott körben van helye.
- [47] A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2001/2003/EK Tanács Rendelet 11. cikk (3) bekezdése alapján annak a bíróságnak, amelyhez az (1) bekezdésben említettek szerint a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, a lehető leggyorsabban kell eljárnia a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat. Az első albekezdés sérelme nélkül a bíróság – amennyiben rendkívüli körülmények nem gátolják meg – a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz.

- [48] A tételes jogi rendelkezések alapján tehát az eljáró bíróságnak a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb hat héten belül kell döntést hoznia a gyermek jogellenes elvitele tárgyában. Ezzel párhuzamosan az R. 8. § (3) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy a Hágai Szerződés 12–15. cikkeiben meghatározott körben helye van bizonyításnak. Maga a Hágai Szerződés 13. cikke tartalmazza azt a rendelkezést, hogy az igazságügyi szerv nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az a gyermeket testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármilyen más módon elviselhetetlen helyzetet teremtené számára.
- [49] Ezzel egybehangzó állításokat fogalmaz meg a Kúria, a 2013.El.II.G.1/14. számú, a jogellenesen Magyarországra hozott gyermekek visszavitelével kapcsolatos eljárások vizsgálatára létrehozott joggyakorlat elemző csoport összefoglaló véleményében. Ennek 20. oldalán a munkacsoport akként fogalmaz, hogy „[a] vizsgált ügyekből azonban jól kirajzolódik, hogy a bíróságok a visszaviteli eljárást az Egyezmény keretei között tartják és nem engedik a bizonyítást olyan kérdésekben, amelyek a gyermekelhelyezési perre tartoznak (melyik szülő alkalmasabb a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosítására). [...] Ezért a vizsgált ügyekben a visszavitel elrendelésének megtagadására csak valóban indokolt esetekben került sor.”
- [50] A jelen ügyben a fenti rendelkezéseket és a bíróság által elbírált esetet egybevetve – kizárólag alkotmányossági és nem szakjogi szempontból – az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben. Ennek megítéléséhez azonban az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia azt, hogy az indítványozó által állított egyes eljárási hibák összességükben vezethettek-e az eljárás tisztességtelen minőségéhez.
- [51] Az Alkotmánybíróság az első fokozatú bíróság bizonyítás-felvételével kapcsolatban megállapította, hogy a 2017. július 7. napján kitűzött tárgyaláson a kérelmezett számára a bíróság 35 perc időt biztosított arra, hogy a kérelmezettnek a tárgyaláson átadott 58 oldalas beadványát áttanulmányozza és a jogi képviselőjével egyeztessen. Ez az idő egy ilyen hosszúságú irat áttanulmányozására egy ilyen speciális jogi megítélésű ügyben nyilvánvalóan kirívóan rövid, önmagában azonban alaptörvény-ellenességet nem eredményez.
- [52] Az eljáró bíróság ezt követően a bizonyítékok előterjesztésére – egy pénteki napon – a következő hétfő 12.00 órát jelölte meg. A kérelmezettnek azt kellett volna a bíróság felhívása szerint is bizonyítania, hogy a gyermekek visszavitele őket testi vagy lelki károsodásnak tenné ki. Ennek a kérdésnek a bizonyítása a bírói gyakorlatban lényegében kizárólag szakértő kirendelésével (vagy magánszakértő bevonásával) volna lehetséges. Egy ilyen kérdésben alapos szakvélemény előterjesztése egyetlen hétvége alatt aránytalanul nehéz. Ennek ellenére a kérelmezett az általa készített magánszakvéleményt becsatolta, a bíróság azonban azt nem fogadta el. Tette ezt azzal az indokolással, hogy „mellőzte a kérelmezett által csatolt pszichológusi véleményt is a bizonyítékok köréből, az ugyanis kizárólag a kérelmezett által elmondottakon alapszik, és az eljárásra vonatkozó releváns tény nem tartalmaz”. A bíróság a kérelmezett szakértő kirendelésére irányuló indítványát azzal az indokolással utasította tehát el, hogy a gyermek megszokott környezetből való kiemelés az eljárás tárgyát képező jogvita szempontjából nem bírt jelentőséggel, továbbá az a soron kívüli eljárás elhúzódnához vezethetett volna. Emellett a bíróság azt is megállapította, hogy a kérelmezett a bizonyítási indítványát elkésztetten terjesztette elő, azonban a bíróság ennek semmi indokát nem adta, nem hozott fel érveket az elkészttség igazolására.
- [53] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapítja, hogy a kérelmezett egyetlen bizonyítási lehetősége a szakértő kirendelése lett volna ebben a speciális eljárásban, azonban a bíróság a szakértő kirendelését megalapozott indokolás nélkül megtagadta. Önmagában ugyanis arra utalni, hogy az eljárás elhúzódnását eredményezné a szakértő kirendelése, nincsen arányban azzal a hátránnyal, hogy egy ilyen eljárásban a kiskorú gyermekek érdekeit (melyek vizsgálatát az idézett egyezmények is kifejezetten kimondják és hangsúlyozzák) a bíróság semmilyen módon nem veszi figyelembe. Az olyan eljárás, mely a gyermek érdekeinek kiderülését lehetetlenné teszi, nem felel meg a tisztességes eljárás alaptörvényi követelményének.
- [54] Az Alkotmánybíróság végül rámutat arra is, hogy az elsőfokú bíróság alapos bizonyítást vett fel abban a tekintetben, hogy a feleknek és a gyermekeknek hol volt a szokásos tartózkodási helyük. Az alapos bizonyítás ellenére azonban indokolásában egyetlen indokkal sem tért ki arra a kérdésre, hogy a majdnem négy évet felölelő vizsgált időszakból miért csak az utolsó két évet vette figyelembe a tartózkodási hely megállapításánál.
- [55] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy a bíróságok nem vizsgálták meg azt sem – csupán a kérelmező apa előadását elfogadva döntöttek – hogy a gyermekek lakhatása, ellátása milyen módon valósul majd meg Spanyolországban. Elmulasztották ezt vizsgálni a bíróságok annak ellenére, hogy a Hágai Szerződés 7. cikke kifejezetten kimondja, hogy a központi hatóságok együttműködnek egymással így különösen – akár közvetlenül, akár bármiféle közvetítőn keresztül – minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy szükség esetén

többek között információt cseréljenek a gyermek szociális hátteréről. Végül az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a bíróságok hivatalosan nem győződtek meg arról sem, hogy a kérelmező apa megindított-e Spanyolországban bármilyen olyan, a gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos eljárást, mely miatt az anya nemcsak hogy a gyermekei láthatását nem tudná gyakorolni, hanem Spanyolországba érkezésével esetlegesen személyi szabadságában korlátozó szankciót kellene elszenvednie.

- [56] Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]” (Indokolás [26]).
- [57] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megállapítja: jelen ügyben önmagában a fenti eljárásjogi rendelkezések sem egyenkénti, sem azok összességében való megsértése nem eredményezné a bírósági eljárás tisztességtelen voltát.
- [58] Ugyanakkor jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak az eljárási szabályok megsértésén túlmenően, azzal összekapcsolva azt is meg kellett vizsgálnia, hogy a fenti hiányosságok miatt sérült-e az Alaptörvénynek a gyermekek érdekeinek védelmét előíró XVI. cikke.
- [59] A bíróságok által vizsgált esetben a gyermekek kifejezetten alacsony életkorúnak minősülnek, ezért fokozottan ki vannak téve annak, hogy Spanyolországba történő visszavitelük esetén testi vagy lelki károsodást szenvednének vagy a visszavitel más módon elviselhetetlen helyzetet teremtené számukra. Emiatt az ilyen ügyekben a bíróságnak fokozott körültekintéssel kell eljárnia és a gyermek(ek) érdekeit a lehető legtöbb rendelkezésre álló bizonyítási eszközzel kell felderíteni és védeni.
- [60] Különösen hangsúlyosak a gyermekek érdekei amiatt is, mert a nemzetközi megállapodások mellett az Alaptörvény XVI. cikke is külön rendelkezik arról, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Erre tekintettel a gyermekek érdekeit közvetlenül érintő eljárásokban különös hangsúlyt kell kapnia az eljárás tisztességes voltának.
- [61] A bíróságok jelen ügyben egyfelől részletesen megvizsgálták azokat az objektív körülményeket és feltételeket (szokásos tartózkodási hely, elvitel jogellenessége, szülői felügyelet tényleges gyakorlása) melyeket a nemzetközi és a hazai szabályozás is megkíván.
- [62] Ugyanakkor a bíróságok nem vizsgálták kellő alapossgal és körültekintéssel azt, hogy a gyermekek visszavitele a gyermekek számára milyen pszichés, vagy testi következményekkel járna, járhatna. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét jelen ügyben az okozta, hogy a bíróságok ebben a különlegesen szenzitív esetben a kérelmezett anya szakértő pszichológus kirendelésére irányuló indítványát elutasítva a szakértői bizonyítást mellőzték, anélkül, hogy a szakértő kirendelésének mellőzését megindokolták volna. Ezzel a döntéssel a bíróságok az anyát lényegében az egyetlen lehetséges bizonyítási eszköz igénybevitelétől fosztották meg.
- [63] Erre tekintettel az eljáró bíróságok nem kerültek abba a helyzetbe, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog alaptörvényi követelményre figyelemmel megfelelően tudták volna értékelni a gyermekek érdekeit, illetve annak kiemelt védelmét. A bíróságok nem éltek sem azzal a lehetőséggel, hogy igazságügyi szakértőt rendeljenek ki a szakkérdés megválaszolására, sem pedig azt nem indokolták meg, hogy a fél által felajánlott magánszakértői véleményt és annak megállapításait miért nem fogadják el. Önmagában az arra való hivatkozás, hogy az eljárást viszonylag rövid idő alatt be kell fejezni nem elegendő érv arra, hogy a gyermek(ek) érdekének vizsgálata ne valósuljon meg minden részletre kiterjedően. Egyetlen olyan kifejezett jogszabályi rendelkezés sem található a jogrendszerben, mely *explicite* kizárná egy ilyen tárgyú eljárásban a szakértői bizonyítás lehetőségét.
- [64] Összefoglalóan tehát a bíróságok – a fenti felsorolt eljárási szabálytalanságok mellett – nem indokolták meg a szakértő kirendelésének mellőzését egy szakkérdésben az anya bizonyítási indítványa alapján, valamint a bíróságok nem indokolták meg azt sem, hogy ezt a fajta bizonyítást hivatalból miért nem rendelték el. Végül nem indokolták meg a bíróságok azt sem, hogy a visszavitel megtagadhatóságának az anya szerint fennálló okai konkrétan miért nem állnak fenn és ezt szakértő kirendelése nélkül milyen bizonyítékok alapján állapították

meg a vizsgált ügyben. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a vizsgált bírósági határozatok indokolási hiányosságai a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezték és ezzel a gyermekek Alaptörvényben foglalt jogainak kiüresedéséhez vezettek. Az ilyen típusú eljárásokban a gyermekek érdekei feltárásának elmaradása általában sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

- [65] Emiatt jelen ügyben – az ügy összes körülményének mérlegelésé követően – az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy a bíróságok a gyermekek érdekét – mely valamennyi nemzetközi egyezmény alapján kiemelten védett – nem vették kellő súllyal figyelembe, azt nem vizsgálták minden részletre kiterjedően. Ez a körülmény sértette a tisztességes eljárás követelményét ezért az Alkotmánybíróság a bírói ítéleteket megsemmisítette.
- [66] Az Alkotmánybíróság emellett megjegyzi, hogy a Kúria fent idézett joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglalója is számos helyen mutat rá arra, hogy a bíróságoknak ebben a speciális eljárásban fokozott gondossággal kell eljárniuk. Ugyanakkor a munkacsoport anyaga jelzi azt is, hogy az eljárás néhány pontján a bíróságok joggyakorlata eltérő, melynek egyszerűsítésére volna szükség.
- [67] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal a BH2001.325. bírósági határozatra, mely megerősíti, hogy jogellenes a Magyarországra hozott gyermek visszavitele iránti kérelem elutasítása, ha a gyermeket a visszavitel olyan testi vagy lelki károsodásnak tenné ki, amely elviselhetetlen a számára. E döntésében a bíróság hangsúlyozta, hogy „a kérelmezett védekezése folytán az egész eljárás tárgyát képezte annak megítélése, hogy a visszavitel a gyermek testi vagy lelki károsodását eredményezi-e, a kérelmezett a fellebbezésében pedig (Pf. 2.) már kifejezetten hivatkozott is arra, hogy a gyermek biztonsága, lelki-testi feltételei a kérelem teljesítése esetén nincsenek biztosítva, ami tartalmilag a visszavitel esetén a gyermek veszélyeztetettségét jelenti, tehát a felülvizsgálati kérelem ebben a kérdésben téves hivatkozást tartalmaz.”
- [68] Ezen bírósági határozat is azt az értelmezést erősíti, hogy a bíróságoknak az ilyen típusú perekben nemcsak az objektív kritériumok és feltételek vizsgálata a feladata, hanem annál sokkal több: meg kell vizsgálni, hogy a visszavitel a gyermek érdekében áll-e, illetve a visszavitel nem eredményezi-e a gyermek testi vagy lelki károsodását.
- [69] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapítja, hogy jelen ügyben az igazságügyi szakértő kirendelésének elmaradása, az egyéb eljárási szabálytalanságok valamint az, hogy a bíróság nem indokolta meg azt, hogy a szakértő kirendelése milyen okból maradt el együttesen sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot, ezért az Alkotmánybíróság a bírói ítéleteket megsemmisítette.
- [70] A fentiek alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményéből a bíróságoknak az a kötelezettsége fakad, hogy a gyermek érdekeit a lehető legszélesebb körben tárják fel és ehhez a gyermek jogellenes elvitele ügyében folytatott eljárásban az összes lehetséges, a felek által felajánlott bizonyítási eszközt igénybe vegyék annak érdekében, hogy a kiskorú gyermek kiemelten védett érdekeit nyilvánvalóan és egyértelműen megállapíthatóvá tegye a bíróság számára.
- [71] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és a bírósági határozatokat megsemmisítette.
- [72] Az Alkotmánybíróság végül megjegyzi, hogy az alapvető jogok biztosa az AJB-1299/2018. számú ügyben készült jelentésében a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos eljárásokkal összefüggésben számos helyen visszásságot állapított meg, és felhívta az illetékes minisztereket a jogszabályi környezet megváltoztatásának kezdeményezésére.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [73] Egyetértek a határozat rendelkező részével, és az indokolással annyiban, hogy adott esetben nem érvényesült megfelelően az indítványozó tisztességes eljáráshoz fűződő joga. Egyetértek azzal is, hogy a gyermekekkel kapcsolatos eljárásokban minden szempontból a gyermek jogainak és érdekeinek különös védelme indokolt.
- [74] Ugyanakkor fontosnak tartom rögzíteni, hogy a gyermek jogellenes külföldre vitele miatt induló nemperes eljárás jellegéből fakad, hogy a körülmények lehetőség szerint minél teljesebb felderítésének szempontjával szemben az ilyen eljárásokban – éppen a gyermek érdekében – hangsúlyosan jelenik meg az a követelmény, hogy az eljárás ne húzódjon el. A gyermek helyzetét tartósan rendező, minden szempontra kiterjedő, részletes bizonyítást is feltételező döntés nem a jogellenes külföldre vitellel kapcsolatos nemperes eljárásban, hanem a gyermek elhelyezésével kapcsolatos perben születhet meg – azzal, hogy a szakértő bevonása ebben az eljárásban sem veheti át a döntés jogát és felelősségét a bírótól. A törvényi keretek között a bíró döntési kompetenciájába tartozik annak eldöntése is, hogy az eljárásban milyen szakértőket hallgat meg és a szakvéleménynek milyen jelentőséget tulajdonít.
- [75] A jogellenes külföldre vitelről döntő végzés önmagában nem szakítja el a gyermeket a szülőtől: a döntés alapján külföldre vagy Magyarországra visszaviendő gyermeket a másik szülő követheti, azaz saját döntésén is múlik, hogy követi-e gyermekét, vagy a másik országban marad. Megjegyzendő továbbá, hogy az indítványozó jogi képviselőjének az alapügyben tett nyilatkozatainak következményeire nem alapítható alkotmányjogi panasz.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [76] Egyetértek a rendelkező részben foglalt döntéssel, ugyanakkor fontosnak tartom az alábbiak kiemelését.
- [77] Álláspontom szerint az adott ügy részben annak a kérdésnek a vizsgálatát tette szükségessé, hogy megfelelhetnek-e az Alaptörvényből fakadó alkotmányossági követelményeknek azok a gyermek alapvető érdekeit érintő bírói határozatok, amelyek olyan eljáráson alapszanak, amelynek során a jogalkalmazók az eljárás bármely szakaszában nyilvánvalóan nem tartották szem előtt az eljárásban érintett gyermekek legjobb érdekét.
- [78] Ezzel összefüggésben fontosnak tartom külön is kiemelni, hogy a New York-i Egyezmény alapján a részes államok, így Magyarország is, kötelezettséget vállaltak arra, hogy a gyermekeket is érintő eljárásokban a gyermek legjobb érdekét (*best interest of the child*) helyezik az eljárás középpontjába. Valamennyi, gyermeket érintő eljárásban minden közigazgatási és bírói testület köteles tehát alkalmazni a legjobb érdek elvét oly módon, hogy döntéseinek és intézkedéseinek a gyermekek jogait és érdekeit érintő jelen vagy jövőbeni hatását számításba veszi. Ez az előírás nem egyszerűen csak egy gyermekbarát eljárás lefolytatásának a kötelezettségét jelenti, hanem fokozott figyelmet és körültekintést vár el a jogalkalmazótól az eljárási szabályok megtartása tekintetében is annak érdekében, hogy a gyermekek jólléte biztosítható legyen.
- [79] A jogalkalmazó fenti kötelezettsége álláspontom szerint a gyermekek kiszolgáltatott helyzetére tekintettel a tisztességes hatósági és bírósági eljárás alkotmányos követelményének egy mögöttes feltételrendszerét állítja fel. Ezen feltételrendszer értelmében pedig a tisztességes hatósági és bírósági eljárás zsinórmértéke a gyermekek alapvető érdekeit érintő eljárásokban a gyermekek legjobb érdekének következetes figyelembevétele. Az a bírósági eljárás és bírói döntés, amely kifejezetten rögzíti, hogy a gyermekeket nem tartja kellően érettnek ahhoz, hogy a nézeteik számításba vehetőek legyenek (Kúria végzése, Indokolás [41]), és mely ugyanakkor az igazságügyi pszichológus szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványt pusztán formai okból, annak tartalmi indokoltságára tekintet nélkül utasítja el egyebek között arra hivatkozással, hogy a szakértő kirendelése a soron kívüli eljárás indokolatlan elhúzódásához vezetne, a jogvita szempontjából pedig jelentőséggel nem bír, és

egyébként is elkésett (Pesti Központi Kerületi Bíróság végzése, 11. oldal), nyilvánvalóan nem felel meg ezen zsinórmértéknek.

- [80] Ez a megközelítés nem példa nélküli az alkotmánybíróságok gyakorlatában: a Német Szövetségi Alkotmánybíróság (*Bundesverfassungsgericht*) is következetesen vallja, hogy „(a)z alapjogvédelem messzemenően befolyásolja az eljárási jogok kialakítását és alkalmazását is. Az eljárásnak alapvetően alkalmasnak kell lennie arra, hogy a lehető legmegbízhatóbb alapot szolgáltassa egy, a gyermek legjobb érdekét szem előtt tartó döntéshez” (lásd pl. 1 BvR 1140/03, [11]).

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [81] Nem értek egyet a rendelkező részben foglalt döntéssel, mert álláspontom szerint az ügyben eljáró bíróságok az irányadó nemzetközi és hazai jogi szabályozás adta értelmezési mozgástér keretén belül hozták meg az egybehangzó döntésüket. Úgy gondolom, az alábbiakban részletesen kifejtett indokok alapján, hogy az Alkotmánybíróság az eljáró bíróságok mérlegelését nem bírálhatta volna felül.
- [82] 1. Mindenekelőtt fontosnak tartom kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában mindig is kitüntetett helyet foglalt el a gyermekek jogainak védelme. Amint erre az Alkotmánybíróság már a 995/B/1990. AB határozatban is rámutatott, a gyermeket „minden olyan alkotmányos alapvető jog megillet, mint mindenki más, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt felnőtté válásához.” Ezért az alkotmányos rendelkezések a gyermek alapvető jogainak egyidejű meghatározása mellett megszabják a család (szülők), az állam és a társadalom alapvető kötelezettségeit. (ABH 1993, 515, 524.) Hozzátette ehhez az Alkotmánybíróság, hogy „[a]z állam oldalán a gyermeki jogok érvényesítése jogi aktivizmust kíván meg, vagyis a jogrendszer alakítása során tekintettel kell lenni a különböző jogágak [...] normatív és intézményes összefüggéseire. A jogrendszer egészének működésében pedig tükröződnie kell a különböző állami feladatok teljesítéséből fakadó jogi és jogon kívüli érdekek kiegyensúlyozott összemérésének” (1091/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1081, 1086.).
- [83] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában következetesen érvényesül az az értelmezési szempont is, hogy az Alaptörvény szabályait egymásra tekintettel lehet és kell értelmezni {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [94]; 4/2016. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [29]; 25/2016. (XII. 21.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [84] A hivatkozott alkotmánybírói határozatokra tekintettel egyetértek azzal, hogy az adott ügyben az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljárásból való jog állított sérelme körében vizsgálta azt is, hogy a megelőző bírósági eljárásban érvényesültek-e az Alaptörvény XVI. cikkében foglaltak. Ugyanakkor már előjáróban lényegesnek tartom kiemelni, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapította. Az Alkotmánybíróság pedig a támadott bírói döntéseket a tisztességes bírósági eljárásból fakadó indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmára tekintettel találta alaptörvény-ellenesnek. Ezzel összefüggésben ugyanakkor nem hagyhatók figyelmen kívül az alábbiak.
- [85] Az Alkotmánybíróság az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmát a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban dolgozta ki. Ebben rámutatott, hogy „[a]z indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozta azt is, hogy az előbbi szempontok megítéléséhez „az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Indokolás [34])

- [86] Az adott esetben ezért az Alkotmánybíróság nem hagyhatta figyelmen kívül az alapul fekvő jogvita természetének a vizsgálatát. A jogvita természetét illetően pedig a következőkre szükséges rámutatni.
- [87] A bírósági eljárás tárgya egy gyermek jogellenes elvitele kérdésében való döntés. E jogvita anyagi jogi szabályai jelentős mértékben nemzetközi jogi normákon alapulnak (különösen: Hágai Szerződés), amelyet az Európai Unió jogi aktusai egészítenek ki. Ez utóbbi körben a 2201/2003/EK rendeletet kell kiemelni. Az jogvita eljárás-jogi természetét illetően pedig nem hagyható figyelmen kívül, hogy az ilyen jogvitákban a bíróság egy nemperes eljárás keretében jár el. Ennek részletszabályait a 7/1988. (VIII. 1.) IM rendelet határozza meg, amelyet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) szabályai egészítenek ki.
- [88] A 7/2013. (III. 1.) AB határozat hivatkozott megállapításai alapján tehát az Alkotmánybíróságnak ezen szabályozási környezetre tekintettel kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy az eljáró bíróságok valóban megsértették-e a tisztességes bírósági eljárásból fakadó indokolt bírói döntéshez való jogot. Ennek megítélése során pedig fontos mérlegelési szempontokat tartalmaz a Kúriának „a jogellenesen Magyarországra hozott gyermekek visszavitelével kapcsolatos eljárások vizsgálatára” létrehozott joggyakorlat elemző csoportja által közzétett összefoglaló vélemény (a továbbiakban: Kúria összefoglaló véleménye).
- [89] Mindezek előrebocsátásával a következők kiemelését tartom lényegesnek.
- [90] 2. A gyermeki jogok védelme a nemzetközi jogban kitüntetett helyet foglal el. Ennek keretében pedig egy évtizedek óta működő szabályozási rendszer alakult ki, amelynek egyik szabályozási területe a gyermekek határon átnyúló jogellenes elvitele. A probléma aktualitása mind nemzetközi szinten, mind az Európai Unió szintjén kiemelt jelentőségű, amelyet jól mutat az a statisztikai tény, amelyre az Európai Bizottság hívta fel a figyelmet a 2201/2003/EK rendelet alkalmazásáról szóló jelentésében: 2011-ben 33,3 millió külföldi állampolgár tartózkodott az Európai Unió területén, és az Európai Unió tagállamainak 48,9 millió külföldön – vagyis, nem az állampolgárság szerinti államban – született lakosa volt. Az Európai Unió területén 122 millió házasságot kötöttek, amelyből 16 milliónak van határon átnyúló vonatkozása. A jelentés kiemeli azt is, hogy az Európai Unióban 2007-ben megkötött 2,4 millió házasság mellett 1,04 millió a felbontott házasságok száma, amelynek 13%-a nemzetközi vonatkozással bír. E statisztikai tények jól mutatják a gyermeki jogok nemzetközi védelmének kiemelt szükségét.
- [91] 2.1. A gyermeki jogok védelmének nemzetközi érvényesülése körében kiemelt szabályozási tárgykör az az eset, amikor az egyik szülő önkényesen kiragadja a közös szülői felügyelet alatt álló gyermeket a megszokott környezetéből, és a szokásos tartózkodás helyéül szolgáló államból egy másik államba viszi. Ennek kezelésére fogadták el a Hágai Szerződést, amely preambulumban rögzíti: a szabályozás célja, hogy megvédje a gyermeket elvitelük vagy elrejtésük káros következményeitől.
- [92] A nemzetközi szabályozás abból indul ki, hogy a jogellenes elvitt *ab ovo* a gyermek érdekével ellentétes magatartásnak tekinti. Ezzel összefüggésben szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a Kúria joggyakorlat elemző csoportja kifejezetten vizsgálat tárgyává tette, hogy „gyermekjogi szempontból nem túlságosan merev-e az az álláspont, amely a jogellenes elvitt *ab ovo* a gyermek érdekével ellentétes magatartásnak tekinti, mert különösen igen alacsony életkorú gyermek esetén ez kétséges lehet”. A joggyakorlat elemzést összefoglaló vélemény ugyanakkor „egyértelműen arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Egyezmény célját szem előtt tartó gyakorlat, amely abból indul ki, hogy a jogellenes elvitel eleve sérti a gyermek érdekét, helyes, és a szigorú értelmezés összhangban van az Európai Bíróság, valamint a Kúria szemléletével. Az EBH 2002.634. számú Elvi Határozat II. pontja szerint az Egyezmény alkalmazása során a gyermek érdeke elsődlegesen a megsértett szülői felügyeleti jog azonnali helyreállítása.” (Kúria összefoglaló véleménye, 8. oldal)
- [93] A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy a Hágai Szerződésben szabályozott – a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő azonnali visszavételét biztosító – eljárás keretében a bíróság az elvitt a gyermek érdekével ellentétes magatartásnak tekinti. A bíróság nem a szülői felügyeleti jog rendezéséről dönt, és ezért nem foglal állást abban a kérdésben, hogy melyik szülő alkalmasabb a gyermek testi, szellemi, erkölcsi fejlődésének biztosítására. A bíróság kizárólag a következő kérdéseket vizsgálja: (i) a gyermek 16 év alatti-e; (ii) hol volt a gyermek szokásos tartózkodási helye; (iii) a szokásos tartózkodási hely szerinti állam joga alapján jogellenes volt-e a gyermek elvitele; (iv) a kérelmező ténylegesen gyakorolta-e a szülői felügyeleti jogait.
- [94] Abban az esetben, ha a fenti feltételek fennállnak, a kérelmezett szülő részére az egyezmény 13. cikke lehetővé teszi a visszavétel megtagadásának bizonyítását. A Kúria joggyakorlat elemző csoportja ezzel összefüggésben ugyanakkor hangsúlyozta, hogy „[a] magyar bírói gyakorlat – más országok gyakorlatához hasonlóan – a vizs-

szavítel megtagadását kivételesnek tartja és megszorítóan értelmezi.” Az összefoglaló vélemény kifejezetten kiemelte, hogy a magyar bírói gyakorlat „[n]em ismeri el a szülő elvitelhez való hozzájárulásának azokat az eseteket, amelyekben a szülő a gyermek külföldre utazásához, ideiglenes külföldön tartózkodásához (pl. magyarországi rokonlátogatáshoz, vakációhoz) ugyan hozzájárult, ám nem egyezett bele abba, hogy a másik szülő a gyermekkel véglegesen vagy tartósan külföldön telepedjen le. Erre tekintettel a bíróságok nem látnak alapot a visszavitel megtagadására olyan esetekben, amikor a gyermektől különélő (de a szülői felügyeleti jogát a különélés alatt gyakorló) kérelmező szülő csak ahhoz adta a hozzájárulását, hogy a kérelmezett a gyermekkel ideiglenesen Magyarországra utazzon, utóbbi azonban ennek ellenére a gyermekkel együtt a végleges letelepedés szándékával maradt itt, és a gyermeket nyomban óvodába íratta be.” (Kúria összefoglaló véleménye, 18. oldal)

- [95] 2.2. A fentiek mellett fontosnak tartom kiemelni, hogy a gyermekek határokon átnyúló jogellenes elvitelét az Európai Unió is szabályozza, lényegében átvéve a Hágai Szerződésben foglaltakat. A 2201/2003/EK rendelet során az Európai Unió jogalkotó szervei szerint abból kellett kiindulni, hogy „a gyermek elvitele önmagában véve káros, és a jogellenes helyzetek jogi megszüntetésének elkerülése érdekében a lehető leghamarabb vissza kell állítani a korábbi status quót. A szülői felügyeleti joggal és a láthatással kapcsolatos kérdésekben azon bíróságoknak kell dönteniük, amelyek a gyermek szokásos tartózkodási helyén joghatósággal rendelkeznek, nem pedig azon ország bíróságainak, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték” (Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, 92. oldal, forrás: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_HUN.pdf).
- [96] A fenti szempontokat érvényesíti az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) is. Az EUB gyakorlatában ezért hangsúlyozza, hogy a 2201/2003/EK rendelet arra törekszik, hogy a tagállamok között a gyermekek jogellenes elvitelétől visszatartson, és arra, hogy a jogellenes elvitel esetén a gyermekek visszavitelét haladéktalanul elérjék (pl. C-195/08. számú ügy, 52. pont; C-211/10. számú ügy, 43. pont). Ez az oka annak, hogy a szabályozás kialakításának célja, hogy ne késleltesse annak a gyermeknek a visszavitelét, akit jogellenesen elvittek (C-211/10. számú ügy, 56. pont).
- [97] Az EUB a 2201/2003/EK rendelet szabályait együtt alkalmazza az Alapjogi Chartával. Erre tekintettel hangsúlyozta, hogy a gyermek egyik alapvető jogát képezi a Charta 24. cikk (3) bekezdésében kimondott azon jog, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, amely jog tiszteletben tartása vitathatatlanul egybeesik a gyermek alapvető érdekével (C-403/09. számú ügy, 54. pont). Az EUB ezért kiemelte: márpedig a gyermeknek – valamely szülője által egyoldalúan hozott döntést követően történő – jogellenes elvitele a legtöbb esetben megfosztja a gyermeket attól a lehetőségtől, hogy a másik szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn (C-211/10. számú ügy, 64. pont).
- [98] 2.3. Az EUB a gyermekek határon átnyúló jogellenes elvitelével összefüggő döntéseiben jelentős mértékben támaszkodik az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára is. Erre tekintettel – a többségi döntés meghozatala során – indokoltnak tartottam volna megvizsgálni az EJEB gyakorlatát is.
- [99] Az EJEB gyakorlatában egyre gyakrabban merülnek fel gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyek. Ezekben az ügyekben az EJEB a Hágai Szerződés rendelkezései alapján értelmezi az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 8. cikkét. Jellemzően azt hangsúlyozza, hogy a gyermekek szüleikkel történő újraegyesítésével kapcsolatos ügyekben az intézkedés megfelelő voltát végrehajtásának gyorsasága szempontjából is értékelni kell. Az ilyen ügyek sürgős kezelést igényelnek, mivel az időmúlás orvosolhatatlan következményekkel járhat a gyermekek és azon szülő kapcsolatában, aki nem él velük. A Hágai Szerződés 11. cikke ezért hathetes határidőt ír elő a szükséges döntés meghozatalára, amelynek elteltét követően a döntésre jogosult szervtől a késedelem okáról nyilatkozat kérhető. [Ignaccolo-Zenide (31679/96), 2000. január 25., 102. bekezdés]
- [100] Egy magyar vonatkozású ügyben az EJEB hangsúlyozta: jóllehet az EJE 8. cikk alapvető célja, hogy védelmet nyújtson az egyén számára a hatóságok önkényes aktsaival szemben, a családi élet hatékony „tiszteletben tartása” pozitív kötelezettségeket is magában foglal. Az e rendelkezés alapján az államra háruló pozitív és negatív kötelezettségek közötti határ nem határozható meg pontosan. Az alkalmazandó elvek azonban hasonlóak. Mindkét összefüggésben figyelemmel kell lenni arra a kényes egyensúlyra, amit meg kell találni az egyén és a közösség egészének versengő érdekei között, s az állam mindkét összefüggésben élvez bizonyos mérlegelési jogkört. [Monory kontra Magyarország és Románia (71099/01), 2005. április 5., 72. bekezdés] Az EJE 8. cikke

- által az államra rótt pozitív kötelezettségek magukban foglalják a szülő és gyermeke újraegyesítésének biztosítását célzó intézkedések megtételét [Ignaccolo-Zenide (31679/96), 2000. január 25., 94. bekezdés].
- [101] E szempontokra tekintettel az EJEB a Monory-ügyben megállapította, hogy a román hatóságok nem tettek megfelelő és hatékony erőfeszítést annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak a kérelmezőnek, aki megpróbálta gyermekét visszavitetni Magyarországra azért, hogy szülői jogait gyakorolhassa [*Monory kontra Magyarország és Románia* (71099/01), 2005. április 5., 85. bekezdés].
- [102] Az EJEB ugyanakkor egyes esetekben azt is megállapította, hogy a gyermek visszavitele az EJE 8. cikke megsértésének minősülhet. Ilyen eset az, amikor az eljáró bíróság egyáltalán nem értékelte, hogy milyen komoly nehézségekkel kell a gyermeknek valószínűleg szembe néznie, ha visszatér abba az országba, ahonnan elvitték. Ezekben az ügyekben a bíróságok döntéseik indokolásában nem utaltak a kérelmező által előterjesztett indítványokban foglaltakra, és nem vizsgálták – erre irányuló kérelem ellenére – a Hágai Szerződés 13. cikkében foglalt megtagadási okokat. [pl. Šneersone és Kampanella kontra Olaszország (14737/09), 2011. július 12., 95. bekezdés].
- [103] 3. Az adott ügyben az Alkotmánybíróság azért állapította meg a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességét, mert „azok nem indokolták meg a szakértő kirendelésének mellőzését egy szakkérdésben az anya bizonyítási indítványa alapján, valamint a bíróságok nem indokolták meg azt sem, hogy ezt a fajta bizonyítást hivatalból miért nem rendelték el. Végül nem indokolták meg a bíróságok azt sem, hogy a visszavétel megtagadhatóságának az anya szerint fennálló okai konkrétan miért nem állnak fenn és ezt szakértő kirendelés nélkül milyen bizonyítékok alapján állapították meg a vizsgált ügyben. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a vizsgált bírósági határozatok indokolási hiányosságai a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezték és ezzel a gyermekek Alaptörvényben foglalt jogainak kiüresedéséhez vezettek.”
- [104] Ezzel szemben, úgy gondolom, hogy az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek eleget tettek. Az elsőfokú bíróság kifejezetten utalt arra, hogy az indítványozónak az igazságügyi pszichológus szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványát azért utasította el, mert az a jelen eljárás tárgyát képező jogvita eldöntése szempontjából jelentőséggel nem bír, ráadásul az indítványt a kérelmezett elkésetten terjesztette elő. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértése nélkül utasította el a bizonyítási indítványt, és az elsőfokú végzés indokait kiegészítette annak egyértelművé tételével: a gyermek visszavitele iránti nemperes eljárás és a szülői felügyeleti jog rendezése két önálló eljárás. A bizonyítási indítvány elutasításának megalapozottságát a Kúria is vizsgálta. Kifejezetten rámutatott döntésének indokolásában, hogy az elsőfokú bíróság – figyelemmel az eljárás során lefolytatott bizonyítási eljárásokra (indítványozó személyes meghallgatása, három tanú kihallgatása, okirati bizonyítékok) – miért nem volt indokolt szakértői bizonyítás elrendelése. Külön hangsúlyozta a Kúria is, hogy az indítványozó a szülői felügyeleti jog rendezésére tartozó kérdésben kérte szakértő kirendelését, amely a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos eljárás tárgyával nincs összefüggésben.
- [105] 4. A fentiek alapján, összességében úgy gondolom, hogy figyelemmel a nemzetközi jogi és az európai jogi szabályozásra, illetve az ahhoz kapcsolódó ítélkezési gyakorlatra (EJEB, EUB), megállapítható, hogy a gyermek jogellenes elvitele esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni, és ennek elutasítására csak kivételesen indokolt esetben kerülhet sor. Fontosnak tartom kiemelni azt is, amint erre az eljáró bíróságok is rámutattak: a gyermek visszavitelének elrendelése nem a szülői felügyelet tárgyában való döntés, hanem a megsértett szülői felügyeleti jogok helyreállítása, abból kiindulva, hogy ez a gyermek elsődleges érdeke.
- [106] Úgy gondolom, hogy az adott esetben eljáró bíróságok – a soron kívüli eljárás keretei között – a szükséges bizonyítást lefolytatták, döntésüket megfelelően indokolták, és következtetéseik teljes összhangban állnak a nemzetközi bírói fórumok gyakorlatával.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [107] 1. Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részében foglalt megsemmisítő döntéssel és annak indokálással sem. Véleményem szerint az eljáró bíróságok a nemperes eljárásban érintett felek alapjogainak tiszteletben tartásával, a vonatkozó nemzetközi és az Európai Unióban viselt tagságból eredő kötelezettségeknek kellően teret engedve, a jognak alárendelten jártak el.
- [108] Hangsúlyozandó az a tény is, hogy a bíróságok a rendes és a rendkívüli jogorvoslati szakaszokban a tények azonos értékelése, az alkalmazandó joganyag egységes értelmezése mellett, azonos következtetésre jutottak: az édesanya a 2 és 4 éves gyermekek sorsáról, ezen belül életvitelük helyszínéről önkényesen, a másik szülő megkérdezése nélkül döntött. Családjogi alapvetés, hogy a jogellenes – önkényes – elvitel, az egyik szülőtől való elszakítás a gyermek(ek) érdekei ellen való. Emellett természetesen sérti a kényszerűen külön élő szülő szülői felügyeleti jogát. Azt a jogát, hogy részt vegyen a gyermek sorsát, életét meghatározó, személyiségét formáló döntések meghozatalában.
- [109] A párkapcsolat, a házasság felbontása – az együttélés elhatározásához hasonló – felelős döntés, amely részben gazdasági, nagyobb részben érzelmi, szociális tartalommal bír. A gyermekeket nevelő párok esetében ugyanakkor soha nem lehet teljes és végleges, mert a gyermek a párokat örökre összefűzi. Ha ez nem így van, az rövid és hosszú távon is a gyermek érdekei ellenére van. A párkapcsolat felbomlását követően szétszakadó családkorban a gyermek(ek)nek nagyobb terhet kell viselniük. Ezért fokozott mindazoknak a gyermekeikkel szembeni felelőssége, akik az ország határain kívül alapítanak családot, majd pedig a válást követően gyermekeikkel vagy azoktól távol, más országban keresik boldogulásukat.
- [110] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a *fair*, kiegyensúlyozott bírósági eljáráshoz való jogot ismeri el, amelynek tartalma az egész bírósági eljárás minőségének összességében történő értékelését jelenti. Egyetértek azzal az összefoglalással, amelyet a többségi határozat indokolása ebben a tekintetben tartalmaz (IV.2., indokolás [26] és köv.).
- [111] A bírósági eljárás alkotmányossága, az alapjogot érvényre juttató „minőség” fennállta azonban minden esetben a testület mérlegelését jelenti: akadályozta-e a bíróság a perbeli eljárási jogok gyakorolhatósága révén az alanyi jogok érvényesítését? Az esetleges jogsértés a bíróság részéről olyan súlyú volt-e, amely összességében, az eljárás egészét tekintve méltánytalan volt az indítványozóra nézve? Nos, véleményem szerint ezt a mérlegelést szükségképpen befolyásolják a vizsgált bírósági eljárás sajátosságai és tényei: mi a per tárgya, a feleket milyen bizonyítási kötelezettség terhelte, és ténylegesen mi történt a per folyamán.
- [112] Szükséges emlékeztetni arra is, hogy a tényállás megállapítása és ezzel összefüggésben a felek indítványai alapján elrendelt bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése bírói kompetencia {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Ugyanakkor a bírói eljárás ebben a mozzanatában sem lehet önkényes: a bizonyítási eljárás során hozott bírói döntések tartalmának, illetve a bizonyítékok értékelésének abszolút korlátja az ítéleti indokolás részletessége {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [113] A többségi döntés részben azon alapul, hogy az eljáró bíróságok nem indokolták meg, miért mellőzték a nemperes eljárásban pszichológus szakértő kirendelését, részben pedig nem vizsgálták meg, hogy „a visszavitel megtagadhatóságának az anya szerint fennálló okai konkrétan miért nem állnak fenn”. Értelmezésem szerint alapvetően ezek a bizonyítási és indokolásbeli hiányosságok vezettek mindhárom bírói döntés alaptörvényellenességéhez.
- [114] 2.1. Mindezek után térek rá arra a kérdésre, hogy milyen szabályozásbeli sajátosságok jellemzik annak a pernek (nemperes eljárásnak) a tárgyát, amely megelőzte a támadott bírói végzések meghozatalát.
- [115] A Hágai Egyezmény, a New Yorki Egyezmény, valamint a 2001/2003/EK rendelet által szabályozott eljárásban – a jogellenes elvitel kapcsán vizsgálendő az, hogy mi volt a gyermekek szokásos tartózkodási helye, – ehhez képest megvalósult-e a jogellenes elvitel az egyik szülő részéről, és – a másik szülő a jogellenes elvitelt megelőzően ténylegesen gyakorolta-e szülői felügyeleti jogát; végül vizsgálendő, hogy – a jogellenes elvitel igazoltsága ellenére fennáll-e olyan körülmény, amely alapján a visszavitel iránti kérelem megtagadható.
- [116] A bírói gyakorlat szerint – figyelemmel az R. és háttérben a régi Pp. rendelkezéseire – az első három kérdés-körben a kérelmezőt, a negyedikben – különös tekintettel a Hágai Egyezmény 13. cikkére is, amely a vissza-

vített „ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja” megfogalmazást használja – a kérelmezettet terhelő a bizonyítás (lásd erről bővebben: 2013.El.II.G.1/14., A jogellenesen Magyarországra hozott gyermekek visszavitelével kapcsolatos eljárások vizsgálatára létrehozott joggyakorlat elemző csoport összefoglaló véleménye, III.4., 24. oldal, http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_2013_el_ii_g_1_14.pdf, a továbbiakban: Összefoglaló vélemény).

- [117] A bizonyítási teher kérdéskörében két megállapítást kell megtenni:
- [118] A per tárgya nem az, hogy „a gyermekek érdekében áll-e, hogy a megszokott környezetükből kiemeljék, elvigyék őket az általuk nem annyira kedvelt Ibizára” (amint arra a kérelmezett édesanya az elsőfokú végzés indokolása szerint hivatkozott), hanem éppen ellenkezőleg az, hogy jogszerű volt-e és a gyermekek érdekeit szolgálta-e az egyik szülő azon magatartása, hogy egyoldalú döntéssel kiragadta őket megszokott környezetükből, akár végérvényesen elszakítva ezzel őket a másik szülőtől.
- [119] Másrészt a jogellenesen – önkényesen – eljáró szülőnek nem azt kell bizonyítania, hogy a jogellenességet megszüntető visszavétel megviselné a gyermekeket (lásd a kúriai végzés 14. és 40. pontját), sem azt, hogy ő és saját családjának környezete alkalmasabb a gyermekek nevelésére. Bizonyítási kötelezettsége arra van, hogy adott esetben a szokásos tartózkodási hely szerinti uniós tagállamban kell-e és ha igen milyen szankcióval szembe néznie a gyermekekkel történő visszatérése esetére. A visszaviteli kötelezést tartalmazó bírói döntés ugyanis – jogkövető magatartás esetén – nem választja el a jogsértő szülőt a gyermekeitől, mivel az eljárás tárgya nem a szülői felügyelet gyakorlása, hanem a gyermekek megszokott környezetéből történt jogellenes kiragadása.
- [120] 2.2. A perbeli esethez hasonló ügyek sokasága igazolja, hogy a gyermeket önkényesen környezetéből kiragadó szülők rendre arra hivatkoznak, hogy a kényesülően külön élő szülők korábban a gyermeket veszélyeztető magatartást tanúsítottak, esetleg a gyermeket szexuálisan zaklatták, a gyermeknek nehéz lesz az új (rég)i környezetbe visszailleszkedni stb. A Hágai Egyezmény „13. cikk b) pontjának alkalmazása azért kényes kérdés, mert a kérelmezett legtöbbször e körülmények tisztázására terjeszt elő bizonyítási indítványt, csatol be magán-pszichológusi véleményt vagy orvosi igazolást, kéri környezettanulmány lefolytatását stb., mindezekről az eljárás elhúzódnak és a gyermeknek a kérelmezőtől való visszafordíthatatlan eltávolodását, végső soron a gyermek Magyarországon való maradását remélve. Ez az a pont tehát, ahol a jogellenesen Magyarországra hozott gyermek visszavitelére irányuló eljárás könnyen »átfordulhat« gyermek-elhelyezési perre, amely ellentétes az [Hágai] Egyezmény céljával” (Összefoglaló vélemény, III.3., 21. oldal).
- [121] A fentiek szerinti első három feltételcsoport megvalósulása esetén, a visszavétel megtagadására csak valóban indokolt, kivételes esetekben kerülhet sor. Ez a bírói gyakorlat tehát megegyezik a Hágai Egyezmény tételes rendelkezéseivel és megfelel az uniós jogi követelményeknek is. Nemkülönböztetve ahhoz a jogos elváráshoz, hogy a párkapcsolat felbomlását követően, a Magyarországról jogellenesen elvitt gyermekek időben és lelki egyensúlyuk megőrzésével visszakerülhessenek Magyarországra.
- [122] 2.3. A bíróságok a perbeli esetben a beszerzett bizonyítékok alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a gyermekek szokásos tartózkodási helye Spanyolország volt. A kérelmező édesapa ténylegesen gyakorolta szülői felügyeleti jogait és nem adta hozzájárulását ahhoz, hogy az anya a gyermekekkel véglegesen Magyarországon telepedjen le.
- [123] A különböző szintű bíróságok egybehangzó értékelése szerint ugyanakkor a kérelmezett édesanya nem tett eleget bizonyítási kötelezettségeinek: állította, de nem bizonyította, hogy az apa például drogfüggő lett volna, és hogy emiatt a gyermekek visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki őket vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számukra. Ugyanígy állította, de nem bizonyította, hogy Spanyolországba való visszatérése esetére vele szemben büntetőjogi fenyegetettség állna fenn. Nem volt bizonyíték arra sem, hogy visszatérés esetére a gyermekeknek ne lenne biztosított a korábbi konszolidált életvitel. Összességében tehát az eljárásban nem volt azonosítható olyan körülmény, amely a jogellenes elvitel igazoltsága ellenére a Hágai Egyezmény 13. cikk b) pontja alapján – amelynek tartalmára egyébként az édesanya első ízben a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott – megtagadhatóvá tette volna a gyermekek – és az édesanya – Spanyolországba való visszatérését.
- [124] A bíróságok tehát eleget tettek úgy a bizonyítási eljárásra, mint döntésük indoklására vonatkozó kötelezettségeiknek: indokolt, joghoz kötött, és érdemi választ adtak valamennyi perben felmerült kérdésre, ideértve a pszichológus szakértő kirendelésének, a magánszakértői véleménynek, valamint a két és négy éves gyermekek személyes meghallgatásának mellőzését alátámasztó indokokat is (kúriai végzés, Indokolás [40]–[41]).

- [125] A bírósági eljárás ezért – sajátosságaira tekintettel – lehetőséget adott a felek számára alanyi jogaik érvényre juttatására, összességében tehát az megfelelt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti kritériumoknak.
- [126] 3. Vitathatónak tartom továbbá azt az új mércét, amelyet a többségi indokolás vezet be a *fair*, méltányos bírósági eljáráshoz való jog, azaz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán. Ugyanis annak sérelmét a XVI. cikk (1) bekezdésére tekintettel akkor is megállapíthatónak ítéli, ha egyébként „eljárásai rendelkezések sem egyenkénti, sem azok összességében való megsértése nem eredményezné a bírósági eljárás tisztességtelen voltát”.
- [127] A megoldást kétségesnek tartom részben azért, mert a XVI. cikk (1) bekezdésének tartalma, terjedelme, védelmi köre egyelőre nem kidolgozott. Kétséges másrészt azért is, mert azt az Alaptörvény alapján nem igazolható látszatot kelti, hogy a XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert alapjog kettős mércét állít a bírák elé: az egyik a gyermekekkel kapcsolatos eljárásokra nézve, a másik mindenki másra vonatkozó perek esetén érvényesül.
- [128] A jelen esetben a gyermekek érdekének nem kellő figyelembevételét értékelte úgy a többségi indokolás, mint amely a XVI. cikk (1) bekezdésének tartalmára tekintettel – a fentebb tárgyalt indokolási kötelezettség elmulasztása mellett – a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére vezet az adott ügyben.
- [129] A gyermekek alapvető érdeke az, hogy mindkét szülővel kiegyensúlyozott kapcsolatot tudjanak tartani a párkapcsolat felbomlása után is. Ezt célozzák a perben alkalmazott joganyagok, amely célt a bírósági döntések felismertek és érvényesítettek.
- [130] Figyelemmel kell lenni továbbá arra is, hogy az indítvány nem hívja fel megsértett alapjogként a XVI. cikk (1) bekezdését, sőt arra utalást egyáltalán nem tartalmaz. Véleményem szerint az Alkotmánybíróság indítványhoz kötött panasz-eljárásában [Abtv. 51. § (1) bekezdés, 52. § (1b) bekezdés *d*) pont] maga nem jelölheti meg a megsemmisítés jogalapját.
- [131] Ezen túlmenően nem lehet elmenni amellett sem, hogy a jelen eljárásban tárgyalt helyzetnél súlyosabb összefüggésben, a gyermekek elleni szexuális bűncselekmények kapcsán a testület „hivatalból” nem látott lehetőséget az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésének mércekénti alkalmazására [19/2017. (VII. 18.) AB határozat].

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

- [132] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [133] A határozattal nem értek egyet.

- [134] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.

- [135] 2. Véleményem szerint az Alkotmánybíróság jelen határozatával épp ezt a következetes gyakorlatot erodálja azzal, hogy befogad és érdemben elbíráل egy olyan alkotmányjogi panaszt, amely egyértelműen a bizonyítékok bírósági mérlegelésének és értékelésének, illetve az ennek alapján megállapított tényállásnak a felülvizsgálatára irányul. Ezért az alkotmányjogi panaszt – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata alapján – vissza kellett volna utasítani.
- [136] 3. Nem csak az érdemi elbíráلással nem értek egyet, hanem annak mikéntjével sem. A határozat ti. abból a hibás előfeltevésből indul ki, hogy az indítványozó számára nem állt rendelkezésre más bizonyítási eszköz, mint a szakértői bizonyítás és a bíróság őt ettől elzárta. Ezzel szemben tény, hogy számos más bizonyítási eszköz állt az indítványozó rendelkezésére, ám ezekkel nem élt (így pl. nem bizonyította, hogy az apa drogfüggő; vagy, hogy ellene büntetőeljárás indult volna, ha visszatérne Spanyolországba; illetve azt sem bizonyította, hogy a család tartózkodási helye Magyarország volt).
- [137] 3.1. A határozat kritika nélkül elfogadja és sorolja azokat az állításokat, amelyekkel az indítványozó a bírósági eljárás tisztességtelenségét kívánta alátámasztani, holott azok ellentétben állnak a támadott bírósági határozatokban foglaltakkal.
- [138] A bírósági eljárás tisztességtelenségét illetően a többségi döntés arra a következtetésre jut, hogy azokban az eljárásokban – mint a jelen ügyben is –, ahol a XVI. cikk (1) bekezdése (gyermek védelemhez való joga) közvetlenül érintett, különös hangsúlyt kell kapnia a tisztességes eljárásnak. A többségi döntés szerint a tárgyi eljárás tisztességtelen voltát tehát az okozta, hogy a bíróságok – az indítványozó erre irányuló indítványa ellenére – nem rendeltek ki pszichológus szakértőt, holott ez volt az indítványozó egyetlen bizonyítási eszköze.
- [139] A kritikám ezzel kapcsolatban egyrészt az, hogy mint azt már fentebb rögzítettem, nem csak ez a bizonyítási eszköz állt az indítványozó rendelkezésére, másrészt a XVI. cikk sérelmére az indítványozó nem hivatkozott. A XVI. cikk (1) bekezdését tehát az Alkotmánybíróság hivatalból vette figyelembe, erre azonban sem az Alaptörvény, sem az Abtv. nem ad lehetőséget. De ha már a XVI. cikk (1) bekezdését felhívta az Alkotmánybíróság, akkor véleményem szerint a XVI. cikk (2) és (3) bekezdéseire is hivatkozni kellett volna, amelyek kifejezetten a szülők jogait és kötelezettségeit tartalmazzák (nevelés megválasztásához való jog, gondozási kötelezettség a kiskorú gyermekek irányába). Álláspontom szerint a XVI. cikk (2) és (3) bekezdései, az L cikkel együtt, épp azt erősítik, hogy
- a) a család az a társadalmi alapegység, amely a legjobb egy gyermek fejlődése szempontjából, azaz a gyermeknek mindkét szülőjére szüksége van, illetve
- b) a szülőknek is jogaik és kötelezettségeik vannak a gyermek felé.
- [140] A Hági Szerződés célja tehát az Alaptörvénynek is megfelel, ti., mihamarabb vissza kell állítani a szülői felügyeletet, azaz vissza kell vinni a jogellenesen elvitt gyermeket, és helyre kell állítani a család egységét.
- [141] 3.2. A határozat ráadásul, a konkrét ügy talajáról indulva, indokolásában, tulajdonképpen az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerinti alkotmányos követelményt fogalmaz meg, amikor rögzíti, hogy a gyermek jogellenes elvitele ügyében folytatott eljárásokban a bíróságok kötelesek az összes lehetséges, a felek által felajánlott bizonyítási eszközt igénybe venni, annak érdekében, hogy a kiskorú gyermekek kiemelten védett érdekei nyilvánvalóan és egyértelműen megállapíthatóak legyenek a bíróság számára.
- [142] Ezzel egyrészt az Alkotmánybíróság vindikálja magának a jogot arra, hogy felülvizsgálja a bizonyítékok bírói mérlegelését, másrészt korlátozza a szabad bizonyítás elvét, amikor előírja a bíróságok számára, hogy a tárgybani nemperes eljárásban a bíróságok kötelesek a felek által felajánlott minden bizonyítási eszközt igénybe venni. [Megjegyzem, a felülvizsgálati eljárásban a Kúria is csak az alsóbb fokú bíróságok által felvett bizonyítás keretei között (a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján) hozhat döntést, mivel ebben az eljárási szakban bizonyítás felvételének már nincs helye (régii Pp. 422. §).
- [143] Másrészt a felajánlott bizonyítási eszközök kritika nélküli alkalmazására utaló kötelezettség bíróságokra oktrojálása hozzájárul e nemperes eljárások (beleértve a tárgyi nemperes eljárást is) elhúzódásához, holott a Hági Szerződés egyik célja biztosítani a bármelyik szerződő államba jogellenesen elvitt vagy ott elrejtett gyermekek azonnali visszajuttatását [I. cikk a) pontja]. Az Egyezmény 11. cikke szerint, ha az érintett igazságügyi vagy államigazgatási szerv az eljárás megindításától számított hat héten belül nem hozott határozatot, a kérelmező vagy a megkeresett állam központi hatósága – saját kezdeményezésére vagy a megkereső állam központi hatóságának kérésére – a késedelem okáról nyilatkozatot kérhet. A 2201/2003/EK rendelet (a házassági ügyek-

ben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről) 11. cikk (3) bekezdése szerint pedig a gyermek visszavitele tárgyában a bíróságnak hat héten belül döntenie kell. (Megjegyzem a határozat sajnós nem tér ki sem a Hágai Szerződés és az EK rendelet viszonyára, sem ez utóbbi alkalmazhatóságára a tárgyi ügyben.)

[144] A fentiek szerint az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz indítványt vissza kellett volna utasítania.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

[145] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

[146] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

[147] A határozatban foglalt döntéssel, a bírósági végzéseknek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére alapított megsemmisítésével az alábbiak miatt nem értek egyet.

[148] 1. Mint ahogy azt több korábbi, általam írt párhuzamos indokolásban és különvéleményben [35/2015. (XII. 16.) AB határozat, 3340/2017. (XII. 8.) AB végzés, 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat] kifejtettem, nézetem szerint kétséges, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott alapjogvédelem (ti. a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog) kiterjed-e a nemperes eljárásokra is, tekintettel ezen alaptörvényi rendelkezés pontos szövegére: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit [a] bíróság tisztességes [...] tárgyaláson [...] bírálja el.” A jelen határozat – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát követve – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított megsemmisítéssel túllép ezen alaptörvényi rendelkezés textuális értelmezésén, azonban továbbra is adós marad ezen – nézetem szerint – kiterjesztő alaptörvény-értelmezés magyarázatával, dogmatikai levezetésével.

[149] 2. Az előzőekben kifejtettektől függetlenül sem tartom támogathatónak azt, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme körébe nem *processzuális* jellegű kifogások vizsgálata is bevonásra került. Nézetem szerint – többek között – ide tartozik, hogy a tisztességes eljárás követelményének a sérelmeként értékeli a határozat azt, hogy a gyermekek érdekét a bíróságok „nem vették kellő súllyal figyelembe”, vagy hogy a bíróságok indokolását nem minden tekintetben tartja megfelelőnek. A 3173/2015. (IX. 23.) AB határozathoz írt különvéleményben e körben már megfogalmaztam elvi álláspontomat: „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog álláspontom szerint kizárólag *processzuális* kérdésekre vonatkozik, mint pl. az ügyfélegyenlőség érvényesülése; a képviselőlet lehetőségének biztosítása; a bíró objektív okon alapuló összeférhetlenségének figyelembevétele; az ügy eldöntése szempontjából fontos bizonyítási indítvány elvetésének indokolása, stb.” (Indokolás [60]). Ebből következően például annak vizsgálata, hogy meghatározott érdekeket kellő súllyal vett-e figyelembe a bíróság, nem a tisztességes eljárás körében, hanem esetlegesen más, Alaptörvényben biztosított jog sérelme körében vizsgálható.

[150] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság által vizsgált konkrét eljárásban felmerülhettek olyan körülmények, amelyek esetlegesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét – amennyiben ezen alaptörvényi rendelkezés jelen ügyben alkalmazható lehetne – pusztán *processzuális* okokból is megalapozhatták volna.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/237/2018.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3376/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.21.586/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Dr. Csapó Csilla Ügyvédi Iroda, 8000 Székesfehérvár, Zsolt utca 51., képviseli: dr. Csapó Csilla ügyvéd) eljáró SILMO Ingatlanfejlesztő Kft. (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.21.586/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Győri Törvényszék 1.Gf.20.059/2015/4. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló egyedi ügyben megállapított tényállás szerint az ingatlanközvetítéssel és ingatlanbefektetésekkel foglalkozó indítványozót Bezenye Község Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) 2007. október 25. napján kelt levelében tájékoztatta arról, hogy az Önkormányzat képviselő-testülete 2007. október 18. napján az Önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló, az ingatlan-nyilvántartásba több helyrajzi számon felvett volt lokátoros laktanya és egységei (a továbbiakban: ingatlan) hasznosítására zártkörű pályázat kiírását rendelte el azzal, hogy a nyertes pályázónak át kell vállalnia az ajánlattétel napjától a terület rekultivációjával kapcsolatban az Önkormányzat számára felmerült összes költséget. Ugyancsak 2007. október 25. napján az Önkormányzat megbízási szerződést kötött egy gazdasági társasággal (a továbbiakban: gazdasági társaság) az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: Felügyelőség) által elrendelt részletes tényfeltárás elvégzésére, valamint tényfeltárási záródokumentáció és műszaki beavatkozási terv készítésére. A tényfeltárási terv 2007. október 26. napján készült el, és azt a Felügyelőség 2007. december 12. napján fogadta el.
- [3] 1.2. Az Önkormányzat és az indítványozó 2008. február 12. napján vételi jogot alapító szerződést kötöttek az ingatlanra, azzal, hogy a felek a vételi jog gyakorlására nyitva álló határidőt 2008. április 15. napján határozták meg. Az indítványozó a szerződés aláírásával egyidejűleg birtokba is lépett abból a célból, hogy a vételi jog gyakorlása előtt saját költségén elvégeztesse a terület környezeti terheinek (a talajszennyeződésnek) az ismételt feltárását, és ennek ismeretében dönthesse el, hogy élni kíván-e a vételi jogával. Az ingatlan vételárát a szerződés 180 000 000 forintban határozta meg, rögzítve, hogy a vételár kialakításánál a felek figyelemmel voltak az ingatlan környezeti terheire, továbbá, hogy a környezetvédelmi hatóság a környezeti károsodást megállapította és a tehermentesítést előírta. Az indítványozó a szerződésben vállalta az Önkormányzat által a gazdasági társaságtól megrendelt tényfeltárási záródokumentáció költségének megtérítését is, legfeljebb a vételár 3%-a erejéig.
- [4] 1.3. Az indítványozó 2008. április 14. napján élt vételi jogával, tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyezték. Az Önkormányzat 2008. június 17. napján benyújtotta a Felügyelőséghez az időközben elkészült tényfeltárási záródokumentációt, aminek költségét az indítványozó megfizette az Önkormányzatnak. A Felügyelőség 2009. március 20. napján értesítette az indítványozót a záródokumentáció elkészültéről. A Felügyelőség határozata szerint az indítványozó 2009. július 21. napján az Önkormányzat jogutódjává vált az eljárásban.
- [5] 1.4. Az indítványozó 2012. január 25., 2012. február 22. és 2013. szeptember 5. napján kelt, és az Önkormányzat által igazoltan átvett levelében sikertelenül kérte a tényfeltárási záródokumentáció kiadását az Önkormány-

zattól, ezért az indítványozó annak kiadására kérte kötelezni az Önkormányzatot. Az Önkormányzat a peres eljárás során egyrészt arra hivatkozott, hogy nem vállalt arra kötelezettséget a vételi jogot alapító szerződésben, hogy a dokumentációt átadja az indítványozónak, másrészt álláspontja szerint az indítványozó azt a Felügyelőség előtti eljárásban megtekinthette volna, ám ezzel a jogával nem élt. Az Önkormányzat arra is utalt, hogy az indítványozó rosszhiszemű, elsődleges célja ugyanis nem az okirat kiadása, hanem arra a későbbiekben jogokat kíván alapítani.

- [6] 1.5. Az első fokon eljáró Mosonmagyaróvári Járásbíróság az indítványozó keresetét megalapozottnak találta, és kötelezte az Önkormányzatot a tényfeltárási záródokumentáció kiadására. A bíróság megítélése szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 367. § (1) bekezdése alapján az eladó köteles a vevőt a dolog lényeges tulajdonságairól és a dologgal kapcsolatos fontos követelményekről, különösen a dologra vonatkozó esetleges jogokról és a dologgal kapcsolatos terhekről tájékoztatni, így köteles az erre vonatkozó okiratok átadására is. A konkrét esetben ez már csak azért is igaz, mert a Felügyelőség előtt zajlott hatósági eljárásban az Önkormányzat jogutódjává az indítványozó vált, így ő köteles a záródokumentáció alapján a kármentesítési, beavatkozási munkálatok, valamint a kármentesítési monitoring elvégzésére. A bíróság osztotta az indítványozó azon álláspontját, hogy az eladó nem mérlegelheti, hogy valamely jelentős vagy fontos kérdésben a tájékoztatást megadja-e vagy sem, és nem mellőzheti azt például azért, mert a vevő arról más forrásból esetleg tudomást szerezhetett.
- [7] 1.6. A másodfokon eljáró Győri Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította. A másodfokú bíróság megítélése szerint az Önkormányzat egyrészt a vételi jogot alapító szerződésben nem vállalt magára nézve olyan szerződéses kötelezettséget, hogy köteles volna a dokumentáció eredeti vagy másolati példányának megküldésére, másfelől pedig a vételi jog gyakorlásával a felek között megkötött szerződés teljességbe ment, ekként ezt követően az Önkormányzatot már semmilyen tájékoztatási kötelezettség nem terheli. A másodfokú bíróság ítélete azt is rögzíti, hogy a felek a vételár meghatározása során figyelemmel voltak az ingatlan környezeti terheire, és az Önkormányzat ezzel együtt tájékoztatta az indítványozót, hogy a környezetvédelmi hatóság a környezeti károsodást megállapította és előírta a tehermentesítést.
- [8] 1.7. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetének helyt adó határozat meghozatalát kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet a régi Ptk. 367. § (1) bekezdését sérti, mivel a másodfokú bíróság jogszabályi előírás ellenére utasította el a záródokumentáció kiadása iránti kérelmét. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, ugyanis megítélése szerint a régi Ptk. 367. § (1) bekezdésében szabályozott kötelezettség csak a szerződéskötésig áll fenn, kivéve, ha a felek eltérően rendelkeznek vagy az eset összes körülményeiből más következik. A Kúria ítélete szerint az indítványozó nem hivatkozott olyan jogi érve, amely megindokolta volna, hogy az eredeti dokumentáció vagy annak másolata kiadásához milyen jogi érdeke fűződik. Amennyiben az indítványozó úgy ítélte volna meg, hogy a záródokumentáció eredeti példányának kiadása annak ellenértéke általa történő megfizetésének feltétele, akkor ennek megfelelően kellett volna a szerződést megkötnie, illetőleg az ellenérték megfizetésekor eljárnia. A Kúria ítéletében arra is utalt, hogy az indítványozó magatartásából sem állapítható meg, hogy a szerződéskötést megelőzően jelentőséget tulajdonított volna az Önkormányzat által megrendelt záródokumentációnak.
- [9] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapítva, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Győri Törvényszék ítéletére is kiterjedő hatállyal, tekintettel arra, hogy azok ellentétesek az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel, 15. cikk (4) bekezdésével, 26. cikk (1) bekezdésével és 28. cikkével. Az indítványozó hiánypótlás útján kiegészített alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is hivatkozott.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, ugyanis a bíróság az eladó tájékoztatási kötelezettségének a régi Ptk. 367. §-ában rögzített alkotmányos tartalmát figyelmen kívül hagyva hozta meg döntését. Az indítványozó álláspontja szerint az a bírósági jogértelmezés, mely ellentétes a törvény szövegének köznapi értelmével, alaptörvény-ellenesnek tekinthető, és mint ilyen, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az indítványozó szerint

az Alaptörvény 26. cikke nem csupán jogosultságot, de egyben kötelezettséget is megfogalmaz, amikor rögzíti, hogy a bírák a törvénynek vannak alárendelve. Az indítványozó hiánypótlás útján kiegészített alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is megjelölte, ugyanis álláspontja szerint a tulajdonhoz való jog védelmi köre alá tartozik az is, hogy a tulajdonos mindazon információk birtokába kerülhessen, melyek érintik a tulajdonának tárgyát, amit a támadott ítéletek kifejezetten nem tesznek lehetővé. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseire, XXVIII. cikk (7) bekezdésére, 15. cikk (4) bekezdésére és 28. cikkére vonatkozóan érvelést nem adott elő.

- [11] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítéletét 2016. október 6. napján vette át, alkotmányjogi panaszát pedig 2016. november 10. napján, határidőben adta postára. A jogi képviselővel eljáró indítványozó a jogi képviselő meghatalmazását csatolta. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát.
- [13] 3.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése, illetőleg 28. cikke nem az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait tartalmazzák, ekként nem vethetik fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét sem {a 15. cikk (4) bekezdése vonatkozásában lásd: 9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [46], a 26. cikk (1) bekezdése vonatkozásában lásd: 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [34], a 28. cikk vonatkozásában lásd például: 3231/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [7]}. Ennek megfelelően az indítvány e vonatkozásában nem teljesíti az Abtv. 27. § a) pontja szerinti követelményt.
- [14] 3.3. Az indítvány Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) és (2) bekezdései, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó az Alaptörvény ezen cikkeinek sérelmét csupán állította, azonban ezzel összefüggésben alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem terjesztett elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra {legutóbb például: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]}.
- [15] 3.4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [16] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogot garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét arra hivatkozással állítja, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése ellentétes a törvény szövegének köznapi értelmével, azaz az indítványozó álláspontja szerint a bíróság az értelmezett normának olyan jelentést tulajdonított, ami lényegében a jogszabályszöveg figyelmen kívül hagyásának tekinthető. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat, hogy „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az indítványozó által támadott bírói döntések az indítványozó által sem vitatott módon a hatályos jogszabályokat értelmezték, az indítványozó pedig a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben valójában az értelmezés eredményét vitatja. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megje-

lőlt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], az újabb gyakorlatból például: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Ennek megfelelően az indítvány a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben olyan jogértelmezési kérdést kifogásol, mely törvényességi és nem alkotmányossági kérdés. Ennek vizsgálata azonban az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, ekként az indítvány ebben az elemében nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti követelményeket.

- [17] 4. Mindezen érvekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1898/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3377/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.180/2015/7. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.21.066/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély jogi képviselője (dr. Váczi Péter ügyvéd, Váczi Ügyvédi Iroda, 9022 Győr, Bisinger sétány 2.) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.180/2015/7. számú ítélete, hiánypótlásában a Kúria Pfv.III.21.066/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. A kifogásolt ítéletekkel elbírált ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó 2003-ban polgári peres eljárást kezdeményezett a Tatabányai Városi Bíróságon a tatabányai Szent Borbála Kórház (a továbbiakban: alperes) ellen nem vagyoni kártérítés megtérítése iránt, minthogy szemműtétét követően az operációt végző orvos gyógyulttá nyilvánította, ennek ellenére mindkét szeme tönkrement. Az elsőfokú bíróság 750 000 Ft nem vagyoni kártérítést és kamatait ítélte meg az indítványozó javára, akinek fellebbezése nyomán eljár Komárom-Esztergom Megyei Bíróság végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Tatabányai Járásbíróság megismételt eljárásában 5 000 000 Ft összegű nem vagyoni kártérítést ítél meg az indítványozó részére, keresetét ezt meghaladóan – az alperes késedelmi kamatok megfizetésére kötelezése tekintetében is – elutasította.
- [4] A bíróság az alperes késedelmi kamatok megfizetésére kötelezésének mellőzését azzal indokolta, hogy a felperes részére fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét, figyelembe véve a 2001. július 16. napjától esedékes kamatokat is, az ítélelhozatalkor irányadó ár- és értékviszonyok alapján egy összegben állapította meg.
- [5] Az alperes és az indítványozó fellebbezése nyomán eljár Tatabányai Törvényszék ítéletével az elsőfokú ítéletet annyiban változtatta meg, hogy a nem vagyoni kártérítés összegét 7 000 000 Ft-ra emelte fel, az indítványozó kamatkövetelésének azonban nem adott helyt. Döntését a késedelmi kamatokat illetően – hasonlóképpen az elsőfokú bírósághoz – azzal indokolta, hogy mivel a törvényszék az ítélelhozatalkori ár- és értékviszonyok alapulvételével határozta meg a nem vagyoni kártérítés összegét, késedelmi kamatot a tőkeösszeg után külön nem állapított meg. Rámutatott arra, hogyha a jogerős ítéletben meghatározott teljesítési határidőt az alperes elmulasztja, úgy a felperes a teljesítési határidő lejártától igényelhet késedelmi kamatot, ez azonban már végrehajtási kérdés.
- [6] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Kúria ítéletével a jogerős végzést hatályában fenntartotta. A kúriai döntés a kamat kérdésével nem foglalkozott, mivel az alperes által kezdeményezett felülvizsgálatnak az nem volt tárgya.
- [7] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [8] Ebben a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.180/2015/7. számú ítélete kapcsán kérte, hogy az „Alkotmánybíróság vizsgálja felül”, hogy az ítélet „Alaptörvényben biztosított jogokkal ütközik-e”. Indítványában egyetlen alaptörvényi hivatkozást sem jelölt meg. Az indítvány a tisztességes eljáráshoz való jogot a „félegyenlőség elvével” azonosította, hivatkozva a „Jogok Európai Egyezményében és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára”, és „az Alkotmányban deklarált bíróság előtti egyenlőség elvé[re]”.

- [9] Ezenkívül panasza indokolást sem tartalmaz, csupán a tényállás, az egészségügyi panaszai és a pertörténet felsorolásszerű bemutatására szorítkozik. Emellett említést tett arról, hogy az ügyben kúriai döntés született.
- [10] Az erre irányuló felhívásra panaszát hiánypótlásban egészítette ki, amely kérelmében elsősorban a Kúria Pfv.III.21.066/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, és jogi képviselőt is igénybe vett. Kérte továbbá a jogerős döntés megsemmisítését.
- [11] Indítványában az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdése sérelmét állította, azzal az érveléssel, hogy a Tatabányai Törvényszék kamatkövetelését elutasította, és ezáltal nem részesülhetett a nem vagyoni sérelmeit megfelelő mértékben ellensúlyozó kártalanításban. Hivatkozott a 3009/2012. (VI. 12.) AB határozatra, miszerint a tulajdonhoz való jog alapjog. Hivatkozott továbbá arra a korábbi döntésre, amely szerint „az arányosság megkövetelheti a kártalanítást is” (ABH 1993, 373, 379–382.). Hiánypótlásában állította, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezésükkel megsértették az Alaptörvény 28. cikkét.
- [12] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [13] A testület megállapította, hogy az indítványozó felperesként az ügy érintettje, a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [14] Az indítványozó eredeti indítványában megemlítette, hogy az ügyében kúriai döntés született, annak alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló kérelmét a hiánypótlásra megadott határidőben előterjesztette. Az Alkotmánybíróság a fentiekre figyelemmel megállapította, hogy az indítvány határidőben benyújtottnak tekintendő.
- [15] Az indítványozó hiánypótlásában megjelölte a véleménye szerint releváns alapjogot [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése; tulajdonhoz való jog], és sérelméhez indokolást is fűzött.
- [16] 5. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pontja], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Alaptörvénynek az indítványozó által hivatkozott 28. cikke nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, arra alkotmányjogi panasz nem alapítható, így az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet nem vizsgálhatta.
- [17] 6. Az Alaptörvénynek az indítványozó által sérteni vélt XIII. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jogot (alapjogot) tartalmaz, melyre tekintettel az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítvány befogadásának további tartalmi előfeltételeit.
- [18] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra.
- [19] 6.1. Az indítványozó az indítvány(ok)ból megállapíthatóan az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése sérelmének állítását lényegében arra alapította, hogy a másodfokon eljáró bíróság kamatkövetelését elutasította, és „ezáltal nem részesülhetett a nem vagyoni sérelmeit megfelelő mértékben ellensúlyozó kártalanításban”. Ezzel az érveléssel azt sérelmezte, hogy az eljáró bíróság egy szakjogi kérdésben másként döntött, mint ahogy azt az indítványozó indokoltan tartotta volna, azaz panasza lényegében a kifogásolt ítélet, és az azt megelőző bírósági eljárás teljes felülbírálatára irányul. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölése képezi feladatát, törvényességi szakjogi kérdésben hozott döntés ismételt felülbírálata azonban – mivel az ilyen döntés alkotmányossági problémát nem vet fel – már kívül esik alkotmányvédelmi funkcióján.
- [20] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó tulajdonjoggal kapcsolatosan állított sérelme nem vetette fel a bírói döntés alaptörvény-ellenességének gyanúját, illetve nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [21] 6.2. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Kúria felülvizsgálati ítélete az indítványozó által sérelmezett kése-delmi kamat elbírálására – erre irányuló felülvizsgálati kérelem (ellenkérelem) hiányban – ki sem terjed, így maga a Kúria döntése már ez okból sem veti fel az alaptörvény-ellenesség lehetőségét.

[22] 7. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 2. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § a) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (1) bekezdése és (2) bekezdés a) és h) pontjaira tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1124/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3378/2018. (XII. 5.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.649/2014/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 4.K.27.295/2013/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasz indítványt nyújtott be a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon (a továbbiakban: közigazgatási bíróság), amelyben a Kúria Kfv.II.37.649/2014/7. számú ítéletének megsemmisítését kérte a közigazgatási bíróság 4.K.27.295/2013/10. számú ítéletére kiterjedően.
- [2] Az indítványozó 2012. előtt nyilvántartásba vett egyházként működött. Az indítványozó a 6/2013. (III. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) közzététele után kérelmet terjesztett elő az általa fenntartott idők otthona működési engedélyében az „egyházi fenntartó” fenntartói típus visszaállítása és az intézmény által nyújtott házi segítségnyújtás finanszírozási rendszerbe történő befogadása érdekében. Érvelése szerint egyházi jogállását az Abh. indokolásának [215] bekezdése alapján nem veszítette el, ezért az általa nyújtott szociális ellátásokat az egyházi fenntartókra vonatkozó szabályok szerint kell a finanszírozási rendszerbe befogadni. Az indítványozó kérelmét a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 4. § m) pont mb) alpontjának alkalmazásával mind az elsőfokú, mind a másodfokú hatóság elutasította, majd a jogerős hatósági döntéssel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmet a közigazgatási bíróság is elutasította, mert az indítványozó nem szerepelt a miniszter által vezetett egyházi nyilvántartásban. A Kúria a felülvizsgálati eljárás során az ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] Az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét az indítványozó abban látja, hogy az Abh. mindenkire nézve kötelezően, az Alaptörvény VII. cikkének és XV. cikkének sérelme alapján kiszabott jogkövetkezményekkel összefüggésben mondta ki, hogy az indítványozó egyházi jogállását nem veszítette el, ezért az a hatósági vagy bírósági eljárás, amelyben – az Abh. ellenére – az indítványozó egyházi jogállását nem ismerik el, sérti az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, mert a jogértelmezést az Alaptörvénnyel összhangban kellene végezniük. Ez más, egyházi jogállással szintén rendelkező, és a tárgybeli eljárásokban egyházi fenntartóként elismert egyházakhoz képest hátrányosan megkülönbözteti; a megkülönböztetés vallási közösségként érinti, tehát eredményét tekintve vallási szempontú, és nincs alkotmányos indoka.
- [4] A felperes hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a *Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország* ügyben (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12) 2014. április 8-án hozott ítéletére is, amelyben az indítványozó vonatkozásában is megállapította az Egyezmény által védett egyesülés szabadságának (11. cikk) sérelmét a vallásszabadsághoz való joggal (9. cikk) összefüggésben az egyházi státusz megvonása miatt. Érvelése szerint – a 36/2013.

(XII. 5.) AB határozattal összhangban – az Alkotmánybíróság által nyújtott jogvédelem szintje nem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően az EJEB által kibontott) jogvédelem szintje. Az Abh. mellett ebből is következik véleménye szerint, hogy az Alaptörvény VII. cikkét is sérti az a bírósági döntés, amely az indítványozótól az egyházi jogállás elismerését megtagadja [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].

II.

[5] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezéseinek a támadott bírósági ítéletek meghozatalakor és jelenleg is hatályos szövege:

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.

(3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak.

(4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.

(5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

III.

[6] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[7] A vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határozott kérelmet tartalmaz és megfelel a törvényben előírt alaki és tartalmi követelményeknek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés, (5)–(6) bekezdés].

[8] Az indítványozónak 2015. március 30-én kézbesített ítélet elleni alkotmányjogi panasz 2015. május 18-én, a törvényi határidőn belül érkezett be az ügyben eljáró bíróságra. A támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság még nem döntött. Az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére is hivatkozik; a sérelem az ügy érdemében hozott döntés folytán következett be vele szemben; a bírósági eljárásban felperes volt, ezért érintettnek minősül. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

[9] Az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolta, ugyanis az abban kifejezetten vizsgált fő kérdés az volt, hogy az indítványozó egyházi fenntartónak minősül-e vagy sem. Az Alkotmánybíróságnak azt kell megvizsgálnia, hogy a bíróságnak az Sztv. alkalmazott rendelkezését volt-e lehetősége és az Alaptörvényből következően kötelessége az indítványban kifejtettek szerint értelmeznie (Abtv. 29. §).

[10] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [11] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [12] Az indítványozó azt sérelmezte, hogy az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának, alkalmazása során – az Abh. ellenére – nem minősítették egyházi fenntartónak.
- [13] Az indítványozó által hivatkozott Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította: „Azok az egyházak, amelyek elismerését az Országgyűlés a 8/2012. (II. 29.) OGY határozatban [a továbbiakban: OGYh.] elutasította, az a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény [a továbbiakban: Ehtv.] alaptörvény-ellenes 14. § (3)–(5) bekezdése, valamint 34. § (2) és (4) bekezdése alkalmazása (hatályosulása) folytán szenvedtek jogsérelmet; ezért az Alkotmánybíróság az Ehtv. 14. § (3)–(5) bekezdését a hatálybalépésükre, 2012. január 1-jére visszaható hatállyal megsemmisíti. [...] mivel az Alkotmánybíróság a jelen esetben az Abtv. 45. § (4) bekezdés alapján az alaptörvény-ellenes rendelkezések megsemmisítését, illetve alkalmazhatatlanságát a főszabálytól eltérően, visszaható hatállyal mondta ki, a rendelkezések alapján elfogadott OGYh.-hoz és az Ehtv. közvetlenül hatályosult 34. § (4) bekezdéséhez joghatás nem fűződhet, azok alapján az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak egyházi jogállásukat nem veszítették el, vallási egyesületté történő átalakulásuk nem kényszeríthető ki” (Indokolás [215]).
- [14] Az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának a közigazgatási bíróság által alkalmazott – az alapügy megindulásakor, 2013. március 8-án – hatályos szövege szerint „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság”.
- [15] A közigazgatási bíróság ítélete megállapította, hogy az Abh. alapján az indítványozó „egyházi jogállását visszanyerte”, ugyanakkor „az [Abh.] az egyházi fenntartó [Sztv.] szerinti fogalmát nem érintette, mert az egyházi fenntartói minőséghez továbbra sem akármilyen egyházi jogállás, hanem kizárólag az Országgyűlés által elismert közjogi jogalanyiság fennállása szükséges”. A közigazgatási bíróság szerint „a felperes egyházi fenntartói minősége mindaddig nem állítható vissza az intézmény működési engedélyében, ameddig az egyházkénti elismerésre irányuló eljárás eredményeként bevett egyházként a miniszteri nyilvántartásba nem nyer felvételt” (lásd a közigazgatási bíróság ítélete 4–5. oldal)
- [16] A Kúria ítélete a közigazgatási bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Az ítélet szerint „[a] működési engedély módosítása iránti kérelem elbírálása során a hatóságnak az eljárásra előírt feltételek teljesítését kellett vizsgálnia. A határozathozatal után bekövetkező körülményeket, a Pp. 339/A. §-a folytán a bíróság nem vehet figyelembe, ezért egy másik nemperes eljárásban hozott végzéssel történő egyházkénti elismerésnek az ügyben nem volt jelentősége”. A Kúria megállapította, hogy a felperes kérelmének elbírálása során hatályos és alkalmazandó volt az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontja, „ezt a rendelkezést sem a hatóság, sem a bíróság nem hagyhatta figyelmen kívül. A működési engedély módosításához szükséges egyházi fenntartói minőséget tanúsító hatósági bizonyítvány nem került csatolásra, ezért a kérelem jogszerűen került elutasításra” (lásd a Kúria ítélete 4. oldal).
- [17] Az Alkotmánybíróság az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának az értelmezésével már a 36/2017. (XII. 29.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) és a 3266/2018. (VII. 20.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) is foglalkozott hasonló tárgyú bírósági ítéletek alkotmányossági felülvizsgálata során.
- [18] A Kúriának az Abh2.-ben vizsgált ítélete megállapította, hogy az Sztv. szerinti egyházi fenntartói minőség nem az egyházi jogálláson alapult, hanem kizárólagosan az Ehtv. szerinti nyilvántartásba vétel tényén (Indokolás [41]–[44]).
- [19] Az Alkotmánybíróság a fenti értelmezés Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatakor a következő megállapításokat tette. Az Sztv. a fogalom meghatározása keretében „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház”-ra utal. A rendelkezést az Ehtv. 40. §-a iktatta be 2012. január 1-jével az Sztv.-be, és szó szerint az Ehtv. címét („a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról”) magába foglaló rugalmas hivatkozást tartalmaz [ezzel szemben az 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ltv.) címe „a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról” szolt]. Tartalmilag tehát az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartásba vett egyház” kifejezést kell értelmezni. Bár az Ehtv. több helyen továbbhivatkozik az Ltv. alapján vezetett nyilvántartásra is [vö. 14. § (2) bekezdés c) pont, 35. § (4) bekezdés, 36. § (1) be-

kezdés] az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartás” közvetlenül és elsődlegesen az Ehtv. 16–18. §-ában szabályozott, az egyházak és a belső egyházi jogi személyek adatait tartalmazó nyilvántartásra utal, amelyet a miniszter vezet. Az Sztv.-beli fogalom tehát az egyházi fenntartói minőséget kifejezetten egy formális, nyilvántartási szemponthoz köti. Az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel adott esetben az önmagában vett textuális értelmezéshez képest eltérő értelmezés is elvárható lehet alkotmányosan, de az Abh.-nak az indítványozó által hivatkozott része nem az egyházi fenntartó Sztv.-beli fogalmával, hanem az Ehtv. szerinti nyilvántartás vezetésével kapcsolatban tett megállapításokat: „Mivel az Alkotmánybíróság jelen határozatának következtében nem maradt hatályban az Ehtv.-ben olyan szabály, amely a miniszter általi nyilvántartásba vételt kizárólagosan az egyház Országgyűlés általi elismeréséhez (illetve az Ehtv. Mellékletének módosításához) kötné, nincs törvényi akadály annak, hogy az OGYh.-ban elutasított, de a jelen határozat visszamenőleges hatályú rendelkezése értelmében az egyházi jogállásuktól meg nem fosztott vallási közösségek az Ehtv. 17–18. §-ának megfelelően adataikat bejelentik a miniszternek és az nyilvántartásba vegye őket” (Abh., Indokolás [215], Abh2., Indokolás [45]).

[20] A fenti megállapítások az Alkotmánybíróság szerint a jelen ügyben is irányadóak.

[21] Az indítványozó szerint az Alaptörvény VII. cikkével összefüggésben a XV. cikk sérelme a vele összehasonlítható helyzetben lévő, közfeladatokat az államtól átvállaló, kiegészítő egyházi normatívában részesülő egyházakkal szembeni hátrányos megkülönböztetés miatt valósul meg.

[22] A jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapját képező hatósági eljárás megindulásakor – 2012. január 1-től 2013. március 31-ig, az Alaptörvény negyedik módosításának hatályba lépéséig – az Alaptörvény VII. cikke még nem különböztetett meg többféle típusú egyházat, vallási szervezetet, hanem egységesen „egyházakról” rendelkezett, amely jogállás megszerzését nem kötötte sarkalatos törvénybe foglaláshoz: „(2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.”

[23] Az Abh. következtében – annak közzététele napján, 2013. március 1-jén – az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak 2012. március 1-re visszamenőlegesen visszanyerték egyházi jogállásukat (Abh., Indokolás [215]). Az Abh. a vallásszabadsághoz való jog és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét azon az alapon mondta ki, hogy az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak indokolás nélkül kerültek kedvezőtlenebb helyzetbe, mint az Ehtv. mellékletében elismert egyházak. Összességében tehát a 2012. január 1-től 2013. március 31-ig terjedő időszakban az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak – az Ehtv. mellékletében elismert egyházakhoz hasonlóan – az Alaptörvény akkor hatályos rendelkezése szerinti egyháznak minősültek, azonban Sztv.-beli fogalom-meghatározás miatt egyházi fenntartó minősítésben nem osztozhattak, ami az VII. cikk (2) bekezdése szerinti közösségi célok érdekében történő együttműködés szempontjából az érintett egyházakat hátrányosan megkülönböztette (Abh3., Indokolás [32]–[33]).

[24] A közigazgatási bíróság az indítványozó ügyében 2014. február 5-én, a Kúria pedig 2015. február 25-én hozott ítéletet. Eddigre hatályba lépett az Alaptörvény negyedik módosítása, amely már sarkalatos törvényi elismeréshez kötötte az egyházi státuszt: „(2) Az Országgyűlés sarkalatos törvényben egyházként ismerhet el egyes vallási tevékenységet végző szervezeteket, amelyekkel az állam a közösségi célok érdekében együttműködik. Az egyházak elismerésére vonatkozó sarkalatos törvényi rendelkezésekkel szemben alkotmányjogi panasznak van helye.” Majd pedig – 2013. október 1-jén – hatályba lépett az Alaptörvény ötödik módosítása is, amely a sarkalatos törvényben elismert egyházakat bevett egyházzá nevezte át: „(4) [...] Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek.” „(5) [...] a bevett egyházakat [...] sarkalatos törvény határozza meg.” Az Alaptörvény 28. cikkének előírása, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, a bíróságot a döntése meghozatalakor hatályos alaptörvényi rendelkezések figyelembevételére kötelezi. A közigazgatási bíróság ítélete meghozatalának időpontjára az Alaptörvény módosításai miatt az OGYh. mellékletében megjelölt és az Ehtv. mellékletében elismert egyházak homogén csoportja már nem állt fenn abban a tekintetben, amelyben az Abh. meghozatalakor még fennállt (vö. Abh3., Indokolás [34]).

[25] Az Alkotmánybíróság a 3310/2018. (X. 16.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh4.) is rámutatott, hogy „az Alkotmánybíróság önmagában a határozatával való ellentét miatt nem semmisíthet meg bírói döntést, csak ha a bírói döntés egyben az Alaptörvényt is sérti. Minthogy az Alaptörvény normatartalma az Alkotmánybíróság kötelező határozatába foglalt alaptörvény-értelmezésben konkretizálódik, a két feltétel (az alkotmánybírói határozatba ütközés és az alaptörvény-ellenesség) jellemzően egybeesik. Ha azonban az Alkotmánybíróság határozatának meghozatalát követően az Alaptörvény releváns rendelkezése módosul, akkor a bírói

döntés megsemmisítésére nem kerülhet sor automatikusan a korábbi határozattal való ellentét alapján, hanem figyelembe kell venni az Alaptörvény változását is” (Abh4., Indokolás [59]).

- [26] Az indítványozó ugyanakkor nem adott elő az Alaptörvény módosult rendelkezéseire vonatkozó érvelést, hanem hátrányos megkülönböztetését kizárólag az Abh.-ban foglaltakra hivatkozással állította, tehát – az előbbieken kifejtettek tekintetével – nem jelölt meg olyan megalapozott alkotmányos indokot, amely alapján a Kúriának, illetve a közigazgatási bíróságnak a Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontját az ítéletbe foglaltaktól eltérően lehetett és kellett volna értelmeznie. Ez alapján az Alkotmánybíróság a vizsgált bírói jogértelmezésnek az Alaptörvény VII. cikkével és ezzel összefüggésben a XV. cikkével való ellentétét nem látta megállapíthatónak, ezért a támadott ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.
- [27] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Abh4.-ben mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg annak következtében, hogy a jogalkotó nem szabályozta az Ehtv. 33. § (1) bekezdése szerint indult eljárásban a kezdeményező vallási szervezet jogállását az eljárás lezárásáig. Ez a megállapítás is arra mutat, hogy az indítványozó – és az Lvt. alapján korábban egyházként nyilvántartott, az indítványozóhoz hasonló helyzetben lévő más vallási szervezetek – jogállásával összefüggő sérelmek orvoslása nem minden esetben oldható meg jogalkalmazói szinten. A mulasztást kiküszöbölő törvényhozás során az Országgyűlés feladata lesz, hogy az érintett szervezetek jogállását általánosságban és az ágazati törvényekre is kiterjedően olyan módon rendezze, hogy ne kerüljenek indokolatlanul hátrányos helyzetbe (lásd Abh4., Indokolás [74]).

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1632/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3379/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.22.156/2017/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozók egyúttal kérték a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését.
- [2] 2007. július 11-én az egyedi ügy előzményében érintett korlátolt felelősségű társaság mint hitelfelvevő (a továbbiakban: adós), valamint egy hitelező gazdálkodó szervezet, egyúttal az egyedi ügy alperese (a továbbiakban: alperes) között kisvállalkozói éven túli lejáratú hitelszerződés jött létre. A hitelszerződés megkötésével egyidejűleg az indítványozók és az alperes készfizető kezességvállalási szerződést kötöttek a hitelszerződés biztosítására. Az adóssal szemben 2008. július 3-án felszámolási eljárás indult, melynek során a Csongrád Megyei Bíróság megállapította az adós fizetéseképtelenségét és elrendelte a felszámolás főeljáráskénti lefolytatását. A felszámolás kezdő időpontja 2009. május 20. volt. A Szegedi Törvényszék 2012. szeptember 13-án jogerőre emelkedett végzésével egyszerűsített módon befejezetté nyilvánította a felszámolási eljárást, az adóssal szemben megszüntette és elrendelte a cégjegyzékből való törlését. Az alperes egyúttal a 2009. június 11-én kelt okiratban – melyet az indítványozók 2009. június 15-én vettek át – felszólította az indítványozókat az adós tartozásának megfizetésére. Ezt követően az alperes a 2010. május 18-án elkészített közjegyzői okiratban – amely 2010. május 25-én került kézbesítésre – ismételten felszólította az indítványozókat a tartozás megfizetésére. 2013. szeptember 30-án a közjegyző az indítványozók vonatkozásában végrehajtási záradékkal látta el a közjegyzői okiratba foglalt készfizető kezességvállalási szerződést.
- [3] A Kúria ítéletében ismertetett, kiegészített tényállás alapján az indítványozók 2010. július 16-án elektronikus levélben kérték az alperestől a részletfizetési lehetőség engedélyezését, amit az alperes 2010. augusztus 25-én kelt levelében elfogadott. A részletfizetési kötelezettség elmaradása miatt az alperes 2012. június 18-án felszólító levelet küldött az indítványozóknak, amire ők újabb részletfizetés lehetőségét kérték. Az alperes 2012. október 5-én kelt levelében felhívta az indítványozókat fizetési kötelezettségük teljesítésére azzal, hogy a teljes tartozást fizessék meg 2013. július 31-ig. Ennek nyomán kezdeményezte az alperes a közjegyzői okirat záradékolását 2013. szeptember 19-én, amire a fent jelzett napon sor is került.
- [4] Az indítványozók a Szegedi Járásbírósághoz benyújtott keresetükben kérték a velük szemben folyamatban lévő végrehajtások megszüntetését. Kereseti kérelmüket azzal indokolták, hogy az alperes az adós felszámolása előtt sem az adóssal, sem az indítványozókkal szemben nem indított pert a tartozás kiegyenlítése miatt, ezért jogvesztés következett be és nincs érvényes követelés. Álláspontjuk alátámasztására felhívták az 1/2010. polgári jogegységi határozatot (a továbbiakban: PJE).
- [5] A Szegedi Járásbíróság a keresetet elutasította. Ítélete indokolásában arra mutatott rá, hogy azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy az alperes az indítványozókkal szemben fennálló igényét az adóssal mint főkötelezettel szemben bekövetkezett jogvesztést megelőzően érvényesítette-e, illetve az alperes megghiúsította-e az indítványozóknak az adóssal szemben fennálló megtérítési igényét. A bíróság megállapítása szerint a 2009. június 11-én kelt okirat igazolja, hogy az alperes a jogvesztést megelőzően érvényesítette igényét az indítványozókkal szemben. A bíróság megállapította azt is, hogy az alperesnek nem kellett pert indítani, mert a közjegyzői okirat lehetővé tette számára, hogy közvetlenül kezdeményezze a végrehajtást. Ezen túlmenően az alperes a felszámolási eljárásban igazoltan érvényesítette a követelését.
- [6] Az indítványozók fellebbeztek az elsőfokú ítélettel szemben. A Szegedi Törvényszék az elsőfokú ítéletet annak helyes indokai alapján, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 254. § (3) bekezdése alkalmazásá-

val helybenhagyta. Ítéletében kiemelte, hogy az adóssal szemben lefolytatott felszámolási eljárásban az alperesnek nem is volt jogi lehetősége arra, hogy igényét az indítványozókkal mint kezésekkel szemben érvényesítse.

- [7] Az indítványozók felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához, amely a Szegedi Törvényszék jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. Ítéletének indokolásában egyetértett a Szegedi Járásbíróság és a Szegedi Törvényszék ítéleteiben kifejtett érvekkel, azokon túlmenően azonban rámutatott arra is, hogy az indítványozók és az alperes a felszámolási eljárás során folyamatosan tárgyaltak a követelésről, majd részletfizetésben állapodtak meg. A részletfizetés engedélyezése az alperes igényérvényesítési késelemének kimentésére alapot adó ok, amely nem mentesíti az indítványozókat készfizető kezességi helytállási kötelezettségük alól, mert a követelés nem a jogosult hibájából vált behajthatatlanná.
- [8] 2. Az indítványozók ezek után nyújtották be az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény II. cikkének, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmét állítják, és a Kúria ítéletének a Szegedi Törvényszék és a Szegedi Járásbíróság ítéleteire kiterjedő megsemmisítését kérik.
- [9] Az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint az eljáró bíróságok részrehajló jogalkalmazást folytattak és indok nélkül mellőzték az indítványozók által előadott tényeket és jogi érveket, nem voltak tekintettel arra, hogy az adós megszüntetésével és az igényérvényesítés elmaradásával jogvesztés következett be az alperes vonatkozásában, amely ennek folytán elesett annak lehetőségétől, hogy velük szemben a készfizető kezességéből fakadó tartozásukat érvényesítse. Az indítványozók az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatát idézve előadják, hogy ez a részrehajló eljárás megsértette az emberi méltósághoz való jogból fakadó szabad rendelkezési jogukat; az eljáró bíróságok döntéseinek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, ezért ellentétes a megkülönböztetés Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdése szerinti tilalmával; a bíróságok megfosztották az indítványozókat észrevételeik előterjesztésének lehetőségétől és a jogszabályokat nem azok célja szerint alkalmazták, ezáltal megsértették a tisztességes bírósági eljárásból fakadó hatékony bírói jogvédelemhez, valamint a bírósághoz forduláshoz való jogukat; végül az indítványozók érveinek figyelmen kívül hagyása az indítványozók jogorvoslathoz való jogának sérelmét is eredményezte.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [11] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [12] Az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz olyan alkotmányjogi érveket, amelyek megfelelnek az Abtv. 29. §-a által támasztott követelménynek: az indítványozók által előadottak lényegében a számukra kedvezőtlen ítélet tételes jogi alapon történő megváltoztatását célozzák, vagyis a konkrét esetben azt, hogy ügyüket azon az általuk helyesnek tartott alapon ítélik meg, hogy a kikötött részletfizetési lehetőség tartama alatt bekövetkezett jogvesztés, valamint az alperesi igényérvényesítés hiánya mentesíti őket a készfizető kezességéből fakadó helytállási kötelezettség alól. Az Alkotmánybíróság azonban következetesen érvényre juttatja azt az álláspontját, hogy nem foglalhat állást tételes jogi és jogági dogmatikai kérdésekben, nem válhat „burkoltan negyedfokú bírósággá” {lásd először: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}, ezért a panaszt a benne kifejtettek alapján nem vizsgálhatta érdemben. Az eljáró bíróságok kifejtették ítéleteikben, miért nem tartják helytállónak azt az érvet, hogy az alperes a jogvesztés folytán elesett az indítványozókkal szembeni igényérvényesítés lehetőségétől, ezzel összefüggésben rámutattak a felszólítások tényére valamint arra, hogy az alperesnek a perbeli időszakban nem volt jogi lehetősége az igényérvényesítésre, és kifejtették, miért nem alapozta meg a felhívott PJE a kereseti kérelmet, továbbá a Kúria a kiegészített tényállás alapján kifejtette azt is, hogy a felszámolási eljárás során kötött részletfizetési megállapodás miért nem mentesítette az indítványozókat a helytállási kötelezettség teljesítése alól a főkötelezettel szemben időközben bekövetkezett jogvesztés ellenére.
- [13] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésére, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseire alapított panaszelemekkel összefüggésben utal az alábbiakra.
- [14] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdését értelmező gyakorlata következetes abban, hogy a diszkrimináció tilalmának sérülése abban az esetben vizsgálható, ha a hátrány az azonos helyzetben

lévők által alkotott körön belül következik be {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [22]; 3264/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ilyen hátrányt a jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz nem állít.

- [15] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését értelmezve megállapította, hogy a bírósághoz fordulás joga a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványa {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}. Az indítvány ezzel összefüggésben annyit tartalmaz, hogy a rendelkezésre álló adatokból „csak a végrehajtás felfüggesztése következtetés lett volna levonható”, ez azonban csak a pereszteség sérelmezése, és nem merül fel olyan érv, amely azt valószínűsítene, hogy a bíróságok a bírósághoz fordulás lehetőségét kiüresítették vagy ellehetlenítették volna.
- [16] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogorvoslathoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jog lényegi tartalma a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét. A jogorvoslat biztosításának követelménye az érdemi határozatokra vonatkozik. Annak vizsgálata során, hogy mely döntés minősül ilyennek, a döntés tárgya és a személyre gyakorolt hatása a meghatározó, vagyis az, hogy az érintett helyzetét, jogait a döntés lényegesen befolyásolta-e {ennek áttekintéséhez lásd: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28]}. A jogorvoslathoz való jog az Alaptörvény 28. cikkéből következően a jogalkalmazó szerveket is kötelezi {lásd pl.: 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [38]}. Az indítványozó a jelen ügyben élt a részére törvényben biztosított jogorvoslati lehetőségekkel, és keresetét, valamint rendes és rendkívüli jogorvoslati kérelmeit a bíróságok érdemben elbírálták. Önmagában annak ténye, hogy a jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező szerv nem tartotta megalapozottnak a jogorvoslatot kérelmező által előadottakat, nem veti fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [18] 5. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság a jogerős részítélet végrehajtását az alkotmányjogi panasz eljárásának befejezéséig függeszse fel. Az Alkotmánybíróság kivételesen, az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglalt körülmények fennállása esetén hívhatja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére, jelen ügyben azonban a visszautasításra tekintettel erről nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1164/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3380/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 99. § (6) bekezdése, a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet 1. számú melléklet 18.3. és 18.4. pontja, valamint a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.639.620/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Dr. Szabó Imréné (a továbbiakban: indítványozó) személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó házastársának megrendelésére a felhasználási helyen 2003. január 20-án gázmérőt szereltek fel. A gázszolgáltató gazdasági társaság (a továbbiakban: szolgáltató) mint egyetemes szolgáltató és elosztó, valamint az indítványozó mint fogyasztó között 2010. szeptember 1-jén egyetemes szolgáltatási szerződés jött létre, melynek értelmében a szolgáltató a fogyasztási helyen vezetékes gázszolgáltatást nyújt. Időközben a felhasználási helyet az indítványozó bérbé adta. Az indítványozó 2011. október 10-én jelentette be a szolgáltatónak, hogy a bérlő több hónapja tévesen a villanyóra állását diktálta be a gázmérő helyett. A szolgáltató leolvasót küldött a helyszínre, aki 2011. október 13-án olvasta le a helyes óraállást, amiről jegyzőkönyvet készített. A szolgáltató megbízottja 2012. november 6-án, hitelesítési csere keretében jegyzőkönyvben rögzítette, hogy a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal által elhelyezett jogi zár sérült állapotú, illetve az Országos Mérésügyi Hivatal plombája nem megfelelő. A szolgáltató ezt követően igazságügyi műszaki szakértővel vizsgálta meg a gázmérőt. A szakértői vélemény megállapította, hogy a készüléket manipulálták, és ez lehetővé tette, hogy a gáz átáramoljon a gázmérőn anélkül, hogy az ezt ne számolja, illetve ne jelezze. A szakértői vélemény alapján a szolgáltató 2013. június 10-i lejárátú kötbérszámlát állított ki, amelyet megküldött az indítványozónak, és felszólította, hogy a számla összegét határidőben fizesse meg. Az indítványozó nem fizette meg a számlát, hanem levelében arról tájékoztatta a szolgáltatót, hogy noha a szabálytalan vételezés tényét nem vitatja, a felhasználási helyen bérlők laknak, ezért lehetséges, hogy az ő magatartásukra vezethető vissza a probléma, egyebekben a gázmérő állásának eltérését bejelentette, az ellenőrző leolvasás során pedig a leolvasó nem talált rendellenességet, az indítványozó így jóhiszeműen járt el.
- [3] A szolgáltató ezek után fizetési meghagyást bocsátott ki, amelyben felhívta az indítványozót a kötbérösszeg és járulékaik megfizetésére. Az indítványozó ellentmondása folytán az eljárás perré alakult. A szolgáltató elsődlegesen 540 000 Ft kötbér és 16 002 Ft műszaki igazságügyi szakértői díj, valamint ezek kamatai és a perköltség, másodlagosan 390 000 kötbér és 16 002 Ft műszaki igazságügyi szakértői díj, valamint ezek kamatai és a perköltség megfizetésére kérte kötelezni. Az indítványozó a perben viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 339. § (1) bekezdése alapján a szolgáltató kötbérnek megfelelő összegben történő marasztalását, a 2011. október 13-án megjelent leolvasó ugyanis nem észlelte a gázmérő hibás állapotát, és e felróható mulasztással okozati összefüggésben a jóhiszemű indítványozónak jogellenes kára keletkezett. Kérte továbbá, hogy az első fokon eljáró Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság kezdeményezze a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: Get.) 99. § (6) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését az Alkotmánybíróságnál, amiért a támadott rendelkezés ellentétes az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésével.
- [4] A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság a szolgáltató elsődleges kereseti kérelmének megfelelően marasztalta az indítványozót. Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmet azzal utasította el,

hogy a Get. támadott rendelkezése alkotmányosan indokolt és életszerű: a közüzemi szolgáltatónak nincs kapacitása a több ezer fogyasztó és a hozzájuk tartozó mérőeszközök ellenőrzésére, ésszerű ezért, hogy a jogalkotó a fogyasztók kötelezettségévé teszi az elszámolás alapjául szolgáló eszközök védelmét és sértetlenségének biztosítását.

- [5] A kereseti kérelemnek megfelelő marasztalást a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság azzal indokolta, hogy az indítványozó nem vitatta, hogy felhasználónak tekinti magát a felhasználási helyen, továbbá azt sem, hogy szabálytalan vételezés történt, emellett nem vitatta a szakértői véleményben foglalt megállapításokat. A tény, hogy az indítványozó időlegesen más személyeknek engedte át a felhasználási hely használatát, a jogszabályban meghatározott felelősségét nem érinti.
- [6] A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság az indítványozó viszontkeresetét azzal az indokolással utasította el, hogy az indítványozó bejelentése nyomán történt leolvasás során fel sem merült a szabálytalan vételezés gyanúja. Életszerű, hogy a szolgáltató ellenőrző leolvasót küldött ki, akinek nincs szakképesítése a gázmérő esetleges manipulálásának vizsgálatára; ezzel szemben egy évvel később, a hitelesítési csere során olyan szakember járt el, aki felismerhette a gázmérő állapotát. Erre tekintettel nem merült fel olyan jogellenes magatartás a 2011. október 13-i leolvasással összefüggésben, ami felvetné a szolgáltató kárfelelősségét, és arra sem utal semmilyen körülmény, hogy a később megállapított sérülés már a leolvasás időpontjában fennállt volna. Ezzel szemben a szabálytalan vételezés ténye megalapozza a szolgáltató kötbérigényét.
- [7] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélettel szemben, fellebbezését azonban a Fővárosi Törvényszék elutasította, az elsőfokú ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 254. § (3) bekezdésére is figyelemmel helybenhagyta.
- [8] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Get. 99. § (6) bekezdése és a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 1. számú melléklet 18.3. és 18.4. pontja, valamint a Fővárosi Törvényszék jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert a támadott jogszabályi rendelkezéseket az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésébe, a bíróságok eljárását pedig az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe és XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek tartotta.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint a Get. és a Korm. r. támadott rendelkezései aszimmetrikus kötelezettségelosztást valósítanak meg a fogyasztó és a szolgáltató viszonylatában, ugyanis a fogyasztóra lényegében objektív felelősséget telepítenek azáltal, hogy szigorú megkötések mellett kötelezettségévé teszik a fogyasztómérő berendezés állagmegóvását és védelmét, ehhez képest a szolgáltatónak mindössze annyit ír elő a törvény, hogy legalább évente egyszer le kell olvasnia a fogyasztásmérő berendezést, és ez az előírás is *lex imperfecta*, azaz megsértését nem követi szankció, és nincs szabályozva, hogy a szolgáltató az e kötelezettség elmulasztásával összefüggésben okozott kárért mely esetekben, milyen mértékben felel. A szabálytalan vételezés jogkövetkezménye pedig nem törvényben van szabályozva, hanem a Korm. r. 1. számú mellékletében, ez azonban lehetőséget biztosít a szolgáltató számára az erőfölényével való visszaélésre, mert az ő hatáskörébe utalja a fogyasztói szerződésszegés mértékének meghatározását. Ezt a visszaélési lehetőséget nem ellensúlyozza sem a Korm. r. 1. számú melléklet 18.7. pont b) alpontjában foglalt arányosság követelménye, sem a szolgáltatói kötbértábla, sem a Korm. r. 1. számú melléklet 18.10. pontja szerinti 30 napos vélelmezett fogyasztási időtartam. Ez az aszimmetrikus kötelezettségelosztás az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése szerinti erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütközik.
- [10] A panaszban foglaltak szerint az eljáró bíróságoknak fel kellett volna ismerniük, hogy az alkalmazott jogszabályok az Alaptörvénnyel ellentétesek, valamint hogy a hatályos gázközüzemi szabályozás és a polgári jog alapelvei ütköznek egymással. Az Alaptörvénybe ütköző módon jártak el a bíróságok azért is, mert a viszontkeresetben foglaltakat és a viszontkereset nyomán előadott bizonyítási indítványokat nem vizsgálták. Mivel nem láttak lehetőséget a szolgáltató vétkességi felelősségének megállapítására, és a fennálló szabályozás hiányosságait észlelve nem fordultak – az indítványozó perbeli kérelmének megfelelően – az Alkotmánybírósághoz, ezért az indítványozónak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz – azon belül is az indokolt bírói döntéshez – való alapvető jogát sértették meg.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt

befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [12] Az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja értelmében alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be. A Get. és a Korm. r. kifogásolt rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét az indítványozó azzal indokolta, hogy azok az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése második mondat első fordulatába, az erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköznek. Az Alaptörvény M) cikkével összefüggésben az Alkotmánybíróság a 33/2015. (XII. 3.) AB határozatban kifejtette, hogy levezethető belőle a szerződési szabadság {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [23]}, amely „nem alapvető jog, azonban önálló alkotmányos jogként élvezzi az Alaptörvény védelmét, és olyan, Alaptörvényben biztosított jognak minősül, amelynek sérelmére az Abtv. szerinti alkotmányjogi panasz alapítható” (Indokolás [26]). Az Alkotmánybíróság ennek alapján következetesen az M) cikkből levezetett szerződési szabadságra alapított alkotmányjogi panaszokat értékeli úgy, hogy azok az Abtv. által előírt, Alaptörvényben biztosított jogra hivatkoznak és ezért érdemben vizsgálhatók. Az indítvány azonban egyértelműen az erőfölénnyel való visszaélés lehetősége miatt támadta a kifogásolt jogszabályhelyeket. Ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „az erőfölénnyel visszaélés tilalmára alkotmányjogi panasz eljárásban nem lehet alappal hivatkozni, mivel az önmagában nem veti fel az indítványozó Alaptörvényben garantált jogainak sérelmét” {3322/2017. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [11]}. Az alkotmányjogi panasz ezért nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontjának.
- [13] 4. Az Alkotmánybíróságnak a panasz Abtv. 27. §-ára alapított részével összefüggésben vizsgálnia kellett az Abtv. 29. §-ából fakadó követelmény teljesülését, melynek értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [14] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványa, az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét állította a Fővárosi Törvényszék jogerős ítéletével összefüggésben. A sérelem megvalósulását abban látta, hogy az első- és másodfokú hatóság, valamint a bíróság nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, mert nem vették figyelembe az indítványozó által irányadónak tartott tényeket. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot {lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [15] Az Alkotmánybíróság a fent kifejtett gyakorlata fényében megállapítja, hogy az eljáró bíróságok bemutatták a döntéseik alapjául szolgáló tényeket és az azokból levezethető jogi következtetéseket. Az indítványozó mindenekelőtt azt kifogásolta, hogy a viszontkeresete alátámasztásául kért bizonyítást sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem folytatta le. A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság azonban megindokolta ezt a döntést, amikor arra mutatott rá, hogy a korábbi leolvasásnál nem merült fel műszaki kifogás a mérővel szemben, csak akkor, amikor a csere okán szükségessé vált a szakértői vizsgálat. Ezt a döntést hagyta helyben a Fővárosi Tör-

- vényszék a régi Pp. 254. § (3) bekezdésére figyelemmel. Mindezek fényében az alkotmányjogi panaszban előadott indokolás a bíróságok ténymegállapítását és jogértelmezését kifogásolja, ami azonban önmagában nem alapozza meg annak érdemi vizsgálatát. A panasz így nem teljesíti az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeket.
- [16] Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvénynek a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot biztosító XXIV. cikk (1) bekezdésére és utal arra, hogy a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal egy tisztességes eljárásban nem dönthetett volna a fogyasztó hátrányára (ahogyan a bíróságok sem). A hatóság eljárásával összefüggésben azonban – a döntés hátrányos tartalmának kiemelésén túl – szintén nem ad elő az Abtv. 29. §-ának megfelelő alkotmányjogi érvelést.
- [17] 5. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasítja.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1174/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3381/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény 8/C. § (2) bekezdés *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Összefogás Párt (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 8/C. § (2) bekezdés *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Kérelmében az Alaptörvény B) cikk (3)–(4) bekezdését, az R) cikk (1)–(3) bekezdéseit, a T) cikk (3) bekezdését, I. cikk (3)–(4) bekezdéseit, VIII. cikk (3) bekezdését, továbbá a 2. cikk (1) bekezdését és 24. cikkét jelölte meg.
- [2] A sérelmezett rendelkezés szerint a pártlistát állító párt köteles a kincstárnak visszafizetni a Tv. 3. § szerinti támogatást, ha a pártlista nem éri el a pártlistákra leadott összes érvényes szavazat legalább 1%-át.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a sérelmezett rendelkezés kiüresíti a választási esélyegyenlőség elvét, mert a jelölő szervezet fel sem meri használni a támogatást a kampánytevékenységéhez a visszatérítési kötelezettség miatt, ezáltal hátrányba kerül a többi jelölő szervezettel szemben.
- [4] 2. Az Alkotmánybíróság az indítványozót hiánypótlásra hívta fel. Az indítványozó határidőben választ adott a felhívásra.
- [5] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit.
- [6] A sérelmezett rendelkezés 2017. november 24-én lépett hatályba. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2018. április 16-án, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtotta be az Alkotmánybíróságra [Abtv. 30. § (1) bekezdés].
- [7] Az Abtv. 26. §-a szerint az érintett abban az esetben fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény megsértett rendelkezéseként jelölte meg – többek között – az Alaptörvény B) cikk (3)–(4) bekezdéseit, az R) cikk (1)–(3) bekezdéseit, a T) cikk (3) bekezdését, továbbá a 2. cikk (1) bekezdését és 24. cikkét. A hivatkozott rendelkezések nem szabályoznak az indítványozó számára biztosított alapjogot, így indítványának ezekre az alaptörvényi rendelkezésekre alapított része nem felel meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételnek.
- [8] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha – többek között – tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [9] Az indítványozó az Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdésének sérelmére is hivatkozik, amely az egyesülési jog alapján kimondja, hogy „[a] pártok közreműködnek a nép akaratának kialakításában és kinyilvánításában”. Ebből a rendelkezésből véleménye szerint levezethető a „választási esélyegyenlőséghez” való jog, amelyet a támadott szabályozás szerinte szükségtelenül és aránytalanul, az alapvető jog lényeges tartalmának megsértésével korlátoz. Ezzel összefüggésben az indítványozó felhívja a Tv. preambulumát, amely szerint a törvény célja – többek között – „az országgyűlési képviselők választásán induló jelöltek és jelölő szervezetek esélyegyenlőségének elősegítése”, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 2. § (1) bekezdés *c*) pontjába foglalt alapelvet („esélyegyenlőség a jelöltek és a jelölő szervezetek között”). Álláspontja szerint a támadott

rendelkezés akkor lenne összhangban a nevezett alapelvvel, ha a támogatás vonatkozásában nem írna elő teljes visszafizetési kötelezettséget, hanem – a választáson elért eredménytől függetlenül – elszámolhatóvá tenné a választási kampányra igazolt módon, jogszerűen és szabályszerűen felhasznált összegeket.

- [10] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel kapcsolatban megállapította, hogy az indítvány – a hiánypótlási felhívást követő kiegészítést is figyelembe véve – nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy az Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdéséből hogyan következik „választási esélyegyenlőséghez való jog”, azt lényegében csak a két törvényre való hivatkozással magyarázza. Az indítvány nem tartalmaz arra vonatkozó érdemi érvelést sem, hogy mi lenne az indítványozó által állított „választási esélyegyenlőséghez való jog” tartalma, és a mindenki számára azonos (egyenlő) feltételekhez kötött visszafizetési kötelezettséggel igénybe vehető kampánytámogatás lehetősége ezt mennyiben korlátozná, s ekként a vitatott jogintézmény miért lenne ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésével.
- [11] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésébe, illetve 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiba foglalt törvényi feltételeknek, ezért azt az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra figyelemmel, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/708/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3382/2018. (XII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.III.1.434/2016/9. számú végzése, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 419. § (1) és 423. § (1) bekezdések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, illetve 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria Bfv.III.1.434/2016/9. számú végzése, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 419. § (1) bekezdése és 423. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó korábbi szabadságvesztés büntetéséből történő szabadulását követően Debrecenbe költözött, ahol élet elleni cselekményeket követett el.
- [3] 1.2. Az indítványozót a Debreceni Törvényszék ítélete a korábban hatályban volt Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény alapján bűnösnek mondta ki előre kitervelten, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel, több emberen elkövetett emberölés bűntettében – továbbá más bűncselekményekben – és életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítélte. A feltételes szabadlábra bocsátás legkorábbi időpontját a bíróság negyven évben határozta meg. A kétirányú ügyészi és védői fellebbezés alapján a másodfokú bíróságként eljáró Debreceni Ítéltábla ítéletében a feltételes szabadlábra bocsátás lehetőségét kizárta, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokon eljáró Ítéltábla jogerős ítélete ellen az indítványozó felülvizsgálati indítványt terjesztett elő a Kúriánál, amely végzésében hatályban tartotta a Törvényszék, valamint az Ítéltábla ítéleteit.
- [4] 1.3 A Kúria indoklásában kiemelte, hogy a felülvizsgálati indítványban előadottak „indoklási kötelezettség megsértése” címén valójában a törvényi tilalommal szemben a megállapított tényállást támadták, amely esetleg a megalapozatlanság kérdéskörében merülhetne fel joggal, a felülvizsgálat során azonban nem vizsgálható (Kúria indoklása [59]). Hozzátette továbbá, hogy az indoklás hiánya valójában alappal fel sem vethető, hiszen az első fokon eljáró bíróság ítélete 44 oldalon keresztül kizárólag csak a tényállás megállapításának indoklásával foglalkozott. A Kúria részletesen megindokolta azt is, hogy miért tekintette megalapozatlannak az indítványozó által hivatkozott garanciális eljárási szabályok megsértését (Kúria indoklása [48]–[64]). Kiemelte, hogy az előadott egyéb eljárási hibák szintén nem teremtettek lehetőséget a sikeres felülvizsgálatra, tekintettel arra, hogy nem tartoznak a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjának hatálya alá (Kúria indoklása [65]). Végül a Kúria megállapította, hogy felülvizsgálati eljárásban nincs helye bizonyításnak a Be. 419. § (1), 388. § (2) alapján (Kúria indoklása [32]).
- [5] 2. Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a következőket adta elő.
- [6] 2.1. A panasz értelmében a Kúria végzése sérti az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert *fair* eljáráshoz való jogát, mivel az hatályban tartotta az első, illetve másodfokú bíróságok ítéleteit. Az indítványozó nézete szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, mivel nem jelölte meg azokat az okokat, amelyek egyes bizonyítékok valós tartalmának megváltoztatásához, valamint számos

körülmény mellőzéséhez vezettek. Ezzel kapcsolatban az indítványozó azt is kérelmezte, hogy az Alkotmánybíróság mutasson rá azokra a bizonyítási eszközökre, amelyeket az eljáró hatóságok és bíróságok figyelmen kívül hagytak annak ellenére, hogy azoknak bűnössége tekintetében jelentősége lett volna. Az indítványozó a felülvizsgálati indítványában is részletezte, hogy az általa megjelölt bizonyítási eszközök beszerzése illetve felhasználása eltérő tényállás megállapításához vezetett volna. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában ilyen mellőzött bizonyítékként hivatkozott arra, hogy az eljáró bíróságok a sértett által vezetett asztali naptárból mindössze „két apró bejegyzést” használtak fel, ugyanakkor a naptár teljes körű felhasználása megcáfolta volna az ítéletben megállapított törvényi tényállást.

- [7] Ezen felül az indítványozó konkrét eljárási szabálysértéseket is megemlíttet a panaszában, amelyek következtében „hiba került a jogalkalmazásba”, és amelyekkel a Kúria a kellő mélységben nem foglalkozott, ezáltal megsértve az Alaptörvényben biztosított *fair*, méltányos eljáráshoz való jogát.
- [8] 2.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának megsértésére is hivatkozott, ugyanis állítása szerint 2010. február 15-én történt kihallgatásakor – szemben a nyomozó hatóság által felvett jegyzőkönyvben foglaltakkal – védő részvétele nélkül kellett vallomást tennie. Az indítványozó nézete szerint a jegyzőkönyvet a nyomozó hatóság meghamisította és az akkor tett vallomása vezetett bűnössége megállapításához, amely vallomást egyebekben az eljárás bírósági szakaszában visszavont.
- [9] 2.3. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított védelemhez való jogának sérelmét is állította arra hivatkozással, hogy a védője sem az elsőfokú, sem pedig a büntető bírósági eljárás felülvizsgálati szakaszában nem látta el megfelelően védelmét.
- [10] 2.4. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a Be. 419. § (1) bekezdését és 423. § (1) bekezdését.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva az Abtv. 56. §-a alapján először azt vizsgálta, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [12] 3.1. A Kúria végzését 2017. május 31-én vette kézhez az indítványozó, majd az alkotmányjogi panaszt 2017. július 18-án adta postára, így megállapítható, hogy az indítvány határidőn belül került előterjesztésre.
- [13] Az indítvány a 2.1. és a 2.2. pontok [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés és XXIV. cikk (1) bekezdés] tekintetében megfelel az Abtv. 52.§ (1b) bekezdés szerinti határozottság követelményének, mivel tartalmaz az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó hivatkozást, valamint megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá az alaptörvény-ellenesnek tartott bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel.
- [14] Az Alkotmánybíróság az indítvány 2.3. pontjával [Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdés] kapcsolatban emlékeztet arra, hogy az alkotmányjogi panasznak alaptörvény-ellenes jogszabály bírósági eljárásban való alkalmazásával, alaptörvény-ellenes jogszabály közvetlen hatályosulásával, valamint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben van helye [lásd: Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja, (2) bekezdés a) pontja, 27. § a) pontja]. Az a körülmény, hogy egy büntetőeljárás során eljáró védő mennyiben tesz eleget kötelezettségeinek, illetve mennyiben tartja be az ügyfelével egyeztetett védekezési taktikát, kívül esik az alkotmányjogi panasz alkalmazhatóságának körén, így e tekintetben az alkotmányjogi panasz nem érdemben nem vizsgálható.
- [15] Tekintettel arra, hogy az indítvány 2.4. pontja [Be. 419. § (1) bekezdés és 423. § (1) bekezdés] kapcsán az indítványozó nem adott elő indoklást arra nézve, hogy az érintett jogszabályi rendelkezések mennyiben sértik az Alaptörvényben biztosított jogait, így ezen panaszelemek nem felelnek meg az Abtv. 52. §. (1b) bekezdése szerinti határozottsági feltételének.
- [16] Utalni kell továbbá arra, hogy az indítványozó jogorvoslati lehetőségét a panaszban foglalt kérelmekkel kapcsolatban csak részben merítette ki. A 2.2. pont [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] tekintetében az indítványozó a büntetőeljárás során nem élt panasszal az általa észlelt jogsértéssel kapcsolatban. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében: „a büntetőeljárás nyomozási szakaszában elkövetett jogsértések és mulasztások következményeinek sikeres elhárításához elsődlegesen a büntetőeljárás jogban ismert panasz jogintézménye szolgál

- (lásd: Be. 195–196. §§).” {3207/2015. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az indítványozó ezen jogorvoslati lehetőséget nem merítette ki, így alkotmányjogi panaszja e körben nem felel meg az Abtv. 27. § b) pontja szerinti befogadhatósági követelménynek {hasonlóan lásd: 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5] és 3015/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [17] A Kúria végzése az ügy érdemében hozott, eljárást befejező döntés, valamint az indítványozó a büntetőeljárás terheltje volt, így érintettsége fennáll.
- [18] Az eddig megállapítottak értelmében a továbbiakban az Alkotmánybíróság az indítvány 2.1. pontjában foglaltakat vizsgálta a befogadhatóság oldaláról.
- [19] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [20] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított *fair* eljáráshoz való jogának sérelmét egyrészt arra hivatkozva állítja, hogy az ügyében eljáró bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem megfelelően értékelték, másrészt arra, hogy az általa megjelölt bizonyítási eszközöket nem szerezték be, illetve nem megfelelően használták fel. Indoklásában a Kúria is kitért arra, hogy az indítványozó felülvizsgálati indítványában valójában a bíróságoknak a bizonyítékok értékelését végző tevékenységét kifogásolta az indoklási kötelezettség elmulasztására hivatkozva. Látható tehát, hogy az alkotmányjogi panasz lényegi tartalma megegyezik a felülvizsgálati indítványéval.
- [21] 3.3 Az Alkotmánybíróság itt emlékeztet arra, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. A jogszabályok értelmezése a bíróságok feladata, míg az Alkotmánybíróság hatásköre a bírói jogértelmezés alkotmányos kereteinek kijelölésére terjed ki. Ez a hatáskör azonban nem eredményezheti azt, hogy az Alkotmánybíróság negyedfokon ismételt felülbírálná a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott határozatát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen abban, hogy a tényállás feltárása, az eljárás során előadott érvek, illetve beszerzett bizonyítékok értékelése, a következtetések mérlegelés alapján való levonása, illetve a tényállás megalapozottságának vizsgálata a jogalkalmazó bíróságok számára fenntartott feladatok, így kívül esnek az Alkotmánybíróság vizsgálódási körén {lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indoklás [33], 3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indoklás [12], 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indoklás [11], 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indoklás [18], 3151/2018. (V. 7.) AB végzés, Indoklás [14]}.
- [22] „A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog lényegét az alkotmányos jelentőségű eljárási szabályok érvényesülésében értelmezi, a bíróságok eljárásának ezen túlmenő elemei, így különösen az adott jogvitáknak – a jogszabályok alkalmazásával és a bíróság mérlegelési jogának gyakorlásával történő – mikénti eldöntését nem tekinthet alkotmányossági kérdésnek” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indoklás [35]}.
- [23] Ugyanígy nem tekinthető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek az sem, amikor a bíróság mérlegelési jogkörében dönt egy bizonyítási indítvány fogadásáról vagy mellőzéséről. Önmagában tehát egy bizonyítási indítvány mellőzése okán nem válik a bírósági eljárás méltánytalanná {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indoklás [28]}.
- [24] A Kúria indoklásában részletesen kifejtette, hogy ellentétben az alkotmányjogi panaszban foglaltakkal, a garanciális eljárási szabályok megsértése nem történt meg (Kúria indoklása [48]–[64]). Továbbá felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy amennyiben a nyomozó hatóság tagja a kötelezettségét a büntetőtörvénybe ütköző módon megszegte, úgy perújításnak van helye feltéve, ha az ehhez szükséges törvényi feltételek teljesülnek, azonban ezen okból sincs lehetőség felülvizsgálatra (Kúria indoklása [67]–[68]). Perújítási kérelemmel az indítványozó nem élt.
- [25] Az Alkotmánybíróság a bírói döntéseket kizárólag az alkotmányosság szempontjából vizsgálhatja, jogköre nem terjed ki a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülvizsgálatára {3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indoklás [18]}, továbbá az „Alkotmánybíróság tartózkodik attól is, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon” {3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indoklás [12]}. Ebből következik, hogy a bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések, ahogyan a büntetőeljárás egyes szabályainak a megsértése sem vezetnek szükségképpen a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez, így nem adnak feltétlenül alapot alkotmányjogi panasznak, egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13], 3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indoklás [12]}. Tehát „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció

- tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [26] A kifejtettek alapján megállapítható, hogy jelen ügy nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, ahogyan a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény ellenességét sem.
- [27] Mindezek fényében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg a törvényi feltételeknek, így azt az Abtv. 26. § (1) bekezdése, 27. § a), b) pontjai, 29. §-a, 52. § (1b) bekezdés e) pontja, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), e), f) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1606/2017.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtktára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273